

شورا

ایکنچی پیل

۴ ۱۹۰۹

اورنبورغده اون بین کونره بر حقیقان اربی
فنی و سیاسی مجموعہ در

عدد ۴ * سنه ۱۹۰۹

Типографія „ВАКТЪ“
въ г. Оренбургѣ.

«وقت» مطبعه سی
اورنبورغده

مندرجہ سی :

چنگیز خان

روسپہ و دشت قیجاقنی
ضبط ایوی .

توحید، حیات، اسلام

امام و مدرس سرور الدین .

آباقامنٹ کتبخانہ سی
مترجم دردمند .

قرآن و فن

عبد القیوم بہمانی .

ژان ژاق روسو

ر . رتیمی .

سیاحت خاطرہ لری

ی . آقچورا اوغلی .

بالالر تعلیمی و معلمار

اشعار :

«متورمہ قین لسانندن»

حسن نوری قاضی زاده .

«بندہ گہ خطاب»

(روسچہ دن ترجمہ) .

سعدی .

تقریض :

«بدایت الاسلام» ، «تعلیم

القرائت» ہم «عبداللہ توفیق

دیوانی» .

مراسلہ و مخابرہ .

قرہ قارالی دن محمد جان

الحجندی ؛ پریژوال دن

زین الدین بن تاج الدین ؛

آسترخان دن * .

اجمال سیاسی .

متنوعہ :

..... یکرمنچی عصرناک

فلا کتلی . ن . آ .

حکایت : چوچیللا

(روسچہ دن ترجمہ) .

ف . ک .

لطائف .

طونغج

هر صباح نشر اولونور.

«طونغج» باشلى باشنه بر غزته در .
هيچ بر پولىتېقه فرقه سنه منسوب دكلدر .
«طونغج» كڭ طوتدوغى يول دوغرولق ،
حقه خدمتدر . مقصدى فكرلرى آچماق ،
اويانديرماقدر .

«طونغج» كيمسه ايله اوغراشماز . فقط
هر يولسزلىغى اثرلر ييله ، دليللر ييله كوسترير .
«طونغج» دوغروسوزلو خبر چيلره
محتاجدر . طشره لردن «طونغج» مخبرلك
ايتىك ايسته ينلر ك اداره خانه مزه مراجعتلرى
رجا اولونور . «طونغج» اداره خانه سى :
استانبولده يىكى پوسته خانه آرقه سنده رزى
خاننده دائره مخصوصه در .

غروش فرانق روبله
«طونغج» كڭ سنه لكى ۱۵۰ ۳۲ ۱۲
آلتى آيلقى ۸۰ ۱۷ ۶،۵
نسخه سى ۱۰ پاره در .

ياقنده «طونغج» (*) آديله استانبولده
يىكى بر غزته چيىماغه باشلاياچاق . بو
غزته ، غايت ساده بر لسان ايله ، ممكن
اولدوغى قادار تركجه كلمه لرله يازيلاچاق .
بر صورتده ، كه بو غزته يى يال كڭز عثمانلى
اولكه سى اهالىسى دكل ، بتون تركجه
بيىنلر قولايقله آكلايه بيىله جكدر . بونك
ايچين مندر جاتى ده بوتون خاقت فائده
وايىلكلرى كوز اوگنه كتير ييله رك
يازيلاچاقدر .

«طونغج» هر شى يازاچاق ؛ فقط كڭ
زياده تركيا وسائر شرق ملككتلرى احوال
وحوادثندن ، علوم ومعارفدن ، پولىتېقه دن ،
تجارتدن ، صنايعدن ، زراعتدن بحث
ايديه جكدر .

(*) «طونغج» چغتاي ديلىده ايلك اولاد
معناسنه در .

شورا

اداره سندن اعلان

«شورا» مجموعه سى طشينك ۲ نچى و ۳ نچى بيىنلر يينه قويمق ايچون اعلان
قبول ايدلنه در . مجموعه ، كتبخانه ومكتبلر ، مسافر خانه ومدرسه هم معلملر گه كوب
كتديگى سببلى كتاب ومطبوعات كه دائر اعلانلر اولمقى مطلوبدر .
حقى طوغروسنده اداره گه مراجعت ايدلنور .

۷ صفر ۱۳۲۷

۱۵ فيورال ۱۹۰۹

شهر آدملر والوغ خاۋىر

—————

چنگيز خان

ولادى ۵۴۹-۱۱۵۵ دە . وفاتى ۶۲۴-۱۲۲۷ دە .

خالص تركار مسكنى ايدى . بونى ايسه اوشبو كونلرده شول يرلرده تابامقده اولان ترك لسانيله يازلمش آثار عتيقه اثبات ايلر .

تموچين (چنگيز خان) ۱۳ ياشلرينه يتديكده آتاسى يسوكاى بهادر وفات اولمغله آنڭ يرينه توره نصب ايدامش ايسه ده آتاسى قول آستونده طورمش قبيله لر كوبسى باش تارتوب بونڭ تصرفدن چيقتيلر . اوشبو سببدن چنگيز خان بونلرني اعامت ايتدرمك ايچون فورال استعمال ايدرگه مجبور اولدى : بعضيلرينى صلح ايله وبعضيلرينى صرغش ايله تصرفينه آلوب ، اوزينڭ اورينى محكملاشدردى وملكتنى زورايتدى ، بوندىن صوڭ ۵۹۹-۱۲۰۳ تاريخنده «قره قورم» (۱) شهرنده تختگه چيقوب «قاآن» اعلان ايدلدى . اوشبوكوندىن

دنيانڭ اڭ مشهور آدملر ينڭ واڭ بيوك داهيار ينڭ برى اولان اوشبو ذات ، مغول توره لرندىن يسوكاى (۱) بهادر بن تومان اوغلى اولوب «بايقال» كولى جنوبنده و بو كونه چين حكومتى تصرفنه اولان مغولستانده ۵۴۹-۱۱۵۵ تاريخندى ذوالقعه وينوار آيلرنده دنيايه كادى (۲) . اصل اسمى «تموچين» اولوب ، چنگيز ايسه رسدى بر تيتول (عنوان) در .

بو كونده مغوللر مسكنى و «مغولستان» ديه معروف اولان بيوك قطعه ، ايلك وقت لارده

(۱) قارامزين **Езукой** رىسمى ايله يازادر .

آرامزده يوزوكاى اسملى آدملر اولنور . مشهور خاتونلردىن اولان «آلانقوا» چنگيزنڭ ايبلرندىر .

(۲) يازمه چنگيز تاريخى .

(۱) چين لساننده «خولين» ديه معروف اولان بو شهر ، سكرنچى قرن ميلادنده تاسيس اولنمشدى . بو كونلرده ايسه خرابدر .

وهرات كېي شەرلر عموما چنگيز خان طرفندن تخریب ایدلنوب تاش اوستونده تاش قالمادی. اسلام مؤرخلری خېرىنه كوره مذکور يرلرده اولان اهالى بتون بتونه قلچدن كچرلدى، صبى بالالر، خاتون قزلىر اسير آلنوب عسكەرلره تقسیم ایدلدى. اوشبو محاربه لرده خوارزم شاه عسكرى ۵۰۰۰۰۰۰۰ عددگه و چنگيز خان عسكرىده ۷۰۰۰۰۰۰۰ گه بالغ اولدیغى مرویدر. بو يرلردن بوشاندىغى صوڭ ۶۲۰ - ۱۲۲۳ تاريخنده چنگيز خان، بحر خزر نڭ شمال طرفلرىنى ضبط ایتك قصديله سفر ایدوب «شماخو» و «در بند» شهرلرىنى تصرفينه آلدى و بوندن صوڭره «قچاق» تركلرى اوستنه سفر ایتدى.

قچاق تركلرى، اوشبو عصرلرده ایدل بويلرندن باشلاب قريم ولايتلرىنه قدر اولان كېڭ صحرالرده طورلر ایدى (۱). چنگيز خان عسكرى قچاق تركلرىنه ديه واردقلىرى حالده يول كوستر وچينڭ ياگلشوى سېندن «لان» (Яса) اسمنده اولان تاغ خلقلىرى اوستنه كلوب چيقدیلر. بو وقت «لان» لر ايله «قچاق» لر بونلرني محاصره ایدوب قاتېغ بر محاربه گه كرشورگه حاضرلنورلر ایدى. اشنڭ يمان اولدیغى بيلدىگى ايله چنگيز خان عسكرى نڭ باشلىغى قچاق تركلرىنه ایلچى يياروب: «بزلر هر برمز ترك قومى اولدیغمز سېندن بر برمز ايله صوغش ایتكمز مناسب دگل. اوزگزه بتونلاي خلاف جنسندن اولان «لان» خلقلىرى ايله اتفاق ایدوگزده فائده اولماز،

(۱) قچاق تركلرىنى نه مناسبت ايله در قارامزین Половцы ديه تعبير ایلر. ايلك وقتلرده «خزر تركلرى» طورمىش يرلرده صوڭره دن اوشبو قچاقلر طورديغندن بونلرنڭ خزرلر اولدیغى مظنوندر. «پچناكلر» هم خزرلر اولسه لركر.

اعتباراً «ملك مظفر» و «مستقل خان» معنالنره اولان چنگيز خان عنوانىنى آلدى، ياشى ده ۴۹ ده ایدى (۱).

چنگيز خان، بدوى قبيله لردن عسكەر نوزوب تركستان شرقى اوستنه يوروب «قاشغر» كېي بر قاچ شهرلر ضبط ایتدى و بوندن صوڭ شمال طرفندن «چين» ملكتنه كروب مشهور سددن كچمكه چين تخنگاهى اولان «پيكن» شهرىنى ضبط ایتدى. بونده ايسه جوجى خان اسمنده اولان اوغلىنى والى نصب ایلدى. حالبوكه اوشبو وقتلرده چين خلقلىرى دنيا نڭ جسور و اقتدارلى خلقلردن سانالورلر ایدى.

چين ملكتندن بوشاندىغى صوڭ چنگيز خان «قوره» ملكتنه هجوم ایدوب ضبطنه آلدى و بو سببده اقتدار و قوت تحصيل ایتدى. اسلام و ترك پادشاهلردن اولان قطب الدين محمد ايله غايت قاتېغ صورتده صوغشوب غالب اولدیغى صوڭ چنگيز خان ايچون دنيا نڭ ايشوكلرى تمام آچلمش، نيت ایتدىگى ملكتنى آلوب، كندى ملكتنه قوشمقدن مانع قالمامشدر. خوارزمشاهيان سلاله سندن اولان مذکور قطب الدين محمد، ۵۹۶ - ۱۲۰۰ تاريخنده «خوارزم» شهرنده تخت گه چيقوب حكومت سورگه باشلامش، خراسان و ماوراءالنهر همده عراق و فارس جهتلرىنى تماما ضبط ایدوب ملكتنى توسيع ایلمشيدى. ايشته اوشبو وقت ۶۱۶ - ۱۲۱۹ تاريخنده چنگيز خان ايله خيرسز اولان بر محاربه گه كرشدى.

محاربه ميداننى تاشلاب قطب الدين محمد قاچارى وبتون ماوراءالنهر، خوارزم و خراسان، قندهار و ملتان، بخارا و سمرقند، بلخ (۲)

(۱) ابوالغازى. بيت ۰۸۰

(۲) بوكونك «بلخ» شهرنك ۱۲۰۰ مسجد و ۲۰

عدد مونجه اولدىغى مرویدر.

یراری ایله قناعتلنوب چنگیز خان حضورینه قایتوب کتدیلمر و «کییف» شهرینه کلما دیلر (۲). اوشبو مجار به ده روسلرنک ۶ عدد کنار لری و ۷۰ دن زیاده بهادرلری تلف اولدیغی و حسابسز ضررلر کوردیکلری مرویدر.

بو وفندن اعتباراً دشت قپچاق، اورال و ایدل هم دون ییلاغه لرینگ بو یاری، بحر خزر جهتلری، بو کونگی روسیه ننگ جنوب طرفی ایله آنادول قطعہ سی الحاصل چین دگیزندن باشلاب قاره دگیزگه قدر اولان یرلر، طوغریدن طوغری چنگیز خان تصرفده اولنور ایدی.

اوشبو فتوحاتنی تمام ایتدیکی بعدنده چنگیز خان، اوزینگ تختگاهی اولان «قره قوروم» شیرینه قایتوب کتدی و ایکی اوچ ییللر طوروب ۶۲۴-۱۲۲۷ تاریخده رمضان شریف (آوغوست) آینده ۷۳ یاشلرنده ایکن وقتده وفات ایدی. تننی بر صندوق ایچینه صالحوب اوزینگ وصیت ایتمش اولدیغی بر آغاچ آستنه کتوروب دفن ایتدیلمر. «بورخان قالدون» اسمنده اولان اوشبو قبر اورنینه صوگره کوب خانلر دفن ایدلمکله مشهور بر قبرلک اولدی. مستقل اوله رق ایتمش حکومتی تقریباً یکریمی بیش ییل ایدی.

اسکی اسلام مؤرخلری چنگیز خان حقنده مفصل معلومات ویرورلر و غایت زهرلی فلملر استعیال ایدوب، اسلام ایچون بلای مبرم و بیوک مصیبت اولدیغی ایله حکم ایلرلر. بونلر خبرینه کوره مذکور ذات، قان

(۲) بو سوز ایسه قارامزین دینکینه کوره در. اما ابن الاثیر، چنگیز عسکری بوندن صوگ «بلغار» تومی اوستنه کلوب آنلر طرفندن تمام قرلوب بتدیلمر، آنچق ۴۰۰۰ قدر عسکر قاچوب قورتولوب چنگیز خان حضورینه کتدیلمر دییور. اوشبو واقعه دن صوگ قپچاق ترکلری «اذر بیجان» طرفلرینه روس ایچرولرینه تارالمشدر.

سز بزلرگه فارشو طورماگز!« دیدی. اوشبو سوزلرنی ایشتدیکلرنده «لان» لرنی یالگیز قویوب قپچاقلر اوز یرلرینه کتدیلمر. چنگیز عسکری ده «لان» لرنی تمام تارمار کتوردیلر و عموماً آزاو دگیزی اطرافنده یورمکده اولان لان، آبازه، چیرکاس خلقلرینی ضبط ایتدیلمر. روس کنارلری، چنگیز خان عسکرینگ اوز اوستلرینه کلک احتمالنی یورتوب آنلر کلدیکینه کوره اوزلری فارشو وارمق موافق اولوب اولمیه چنی حقنده «کییف» شهرینه ییغولوب اوزون مدت کیگاش ایتدیلمر. قپچاق ترکلری هم بونلرنی اوزلری ایله برلکده فارشو طورمق طوغروسنده تحریض ایدرلر ایدی. نهایت روس کنارلری قپچاق میرزالری ایله برلکده فارشو طوررغه قرار ویردیلمر و اوشبو سببدن روسلر ایله قپچاقلر چنگیز عسکرینه فارشو طورر ایچون حاضرلندیلمر.

روس عسکری «دنپیر» ییلاغہ سی بوینه ییغولوب تمام اولدیغی صوگ جنوب طرفینه سفر ایتدیلمر و ۹ کون صوگنده «قالفا» (۱) صوی یاینه یتوب چنگیز خان عسکری ایله اوچراشدیلر (۱۲۲۳ نچی ییل ۳۱ مایده).

ایشته اوشبو یرده بر طرفده روسلر ایله قپچاقلر و ایکنچی طرفده ده چنگیز عسکری اولدیغی حالده قیامت روشنده قاتیغ صوغشدیلر. آخرنده ده طاقت کتوره آلمادقلر نندن قپچاقلر ایله روسلر، صوغش میداننی تاشلاب قاچدیلمر، چنگیز عسکرینگ «دنپیر» ییلاغہ سینه قدر قوغوب کادیلمر. فقط بو مرتبه ده غلبه و ظفرلرغه نائل اولدقلری صوگ ضبط ایتمش

(۱) بو ییلاغہ، اوشبو کونده «یکاترینسلاف» غویبرناسنده «ساریوپول» شهری یاننده اولوب *КОЛЬМИУЛЬ* دیه معروفدر.

قویوچی و ظالم بر آدم اولوب بیگناه کیمسه لر و یاش بالار هم خاتون و قزلرنی اودرتور، هجوم ایدوب کردیکی شهرلرده حتی یونکی خاتونلرنک قورصاقلرینی یاردروب اولدرمک ایله ایتلنور اولمش. عسکرلری ده مجرد اویون اوله رق آدم قتل ایدرلر و یونک ایله حضور لانوب کولشورلر ایش. ضبط ایتمش اولدیغی ملکترلرده انسانلرنی عموما قلچدن کچره ش و بیلغلر مثالنده قانلر آغزمشدر.

آلتیوز ییللر مدتده نه قدر مشقتلر ایله وجوده کلمش حتی که اسلامدن مقدم اولان خلقلر طرفندن یادکار اولمش آثار قدیه، مدرسه و مسجدرلر، کتبخانه و رصد خانه لرنی کاملاً خراب ایتدرمشدر. تکرار تعمیر ایدلمگی ممکن اولمیه چق صورتله نچه ونچه اسلام شهرلرنی ده توپراق ایله یکسان ایلمشدر (۱).

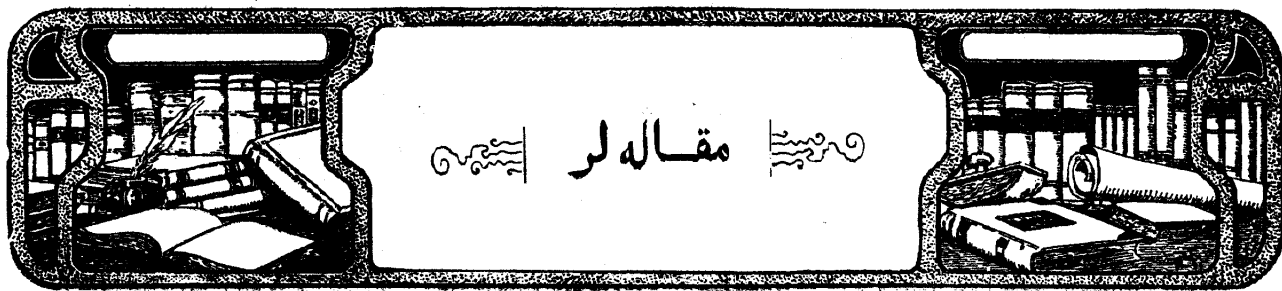
اسلام عالملری و حکیملرینک اثرلری دنیا یوزندن مفقود اولمیه سینه، علوم اسلامیه نک تنزل ایدوب اولگی شهرتی غائب ایدلمه سینه چنگیزخان و اولادی سبب اولمشدر.

چنگیزخان عصرنده اولوبده بیوک بر تاریخ کتابی ترتیب ایتمش اولان امام المؤرخین ابو الحسن عزالدین ابن الاثیر (۲) دییور: «خیلی وقتلر اوتوب کتدی، اسلام اوستنه چنگیزخان طرفندن کتورلمش اولان حصیتلرنی یازارغه جسارتم یتشمادی. بو مرتبه ده اولان داهیه نی تعریفی ایتمک ینگل اشلردن دگلدر، کاشکی اسلام اوستنه کامش بو فتنه نی کوردکچه آنادن طوغمامش یاخود

اون ییل سعی ایدب توزمش مملکتی قدر بر ملکتنک بر قاچ مثلنی چنگیزخان آنچق ایکی اوج سنه ظرفنده توزمشدر.

آخری وار.

(۱) ایلی بیگ شهر و قریه خراب ایتدی و یونک سببندن آلتی میلیون نفوس قتل اولندی، دییورلر.
(۲) ابن الاثیر، چنگیزخان وفاتندن دورت بوش بیل صوگ وفات ایتدشدر.

توحيد. حيات. اسلام.

(باشى ۲ نچى عدده).

ورسوللرنيڭ سنت راشده سيني استقامت ،
 حديت وحقانيت ناموسلرى ايله اجرا قيلسه لر ،
 اول ملت دخى سنت نبويه اوزرنده دوام
 وحيات ايتمش اولورلر . اگرده حمله مات
 وناقل شريعت اولانلر سنت نبويه نى رفض
 قيلول افراف وتفريط ايله وياكه تبديل وتحريف
 ايله ياخود ظلم واستبداد ايله بر طرفه ميل
 قيلسه لر اول ملت تعوج قياوب حيات اجتماعيه
 سى زائل اولور .

انبيا سالفه نڭ ملت وامتلرى بويله
 اولمشلر يعنى هر امتنڭ مندرس اولنمه سى اول
 ملتده مدبر اولان حا كملر ، حكمدار وعالملر ،
 حكيم وفيلسوفلر وسائر وجيهلر صاحب ملت
 اولان نبى ورسولنڭ ستندن عدول ايتديكارى
 سببندن ميدانه كامشدر . اول نبى ايله قويلمش
 قانون الهى نى بوزوب بنى بشره تعميم اولنان
 مجوسيت يولندن كنديكلرندن بولنمشدر .
 حضرت ابراهيم نڭ دينى وملتى ضائع بولندينى
 بويله در . موسويلر نڭ عالمة تفرقلرى وبنى
 اسرائيل نڭ انقراضى ، ملوك اسرائيليه نڭ طغيانى
 وعاماسينڭ احكام تورات وحضرت موسى نڭ
 ستندن چغوب تحريف وتبديل ايتمكلرى ايله
 اولمشدر . حضرت عيسى نڭ دخى سنت
 راشده سى بويله يوغالمشدر كه : بولننڭ هر

انبيا (عليهم السلام) نوع بشرگه مخصوص
 فضيلتلارنى ساچدقارى كېي جاه ورياست
 يوللرينى ورياست بابنده عدالت واقتصاد هم
 شورى قانونارينى كوسترديلر . سناتور
 (جمهوريت) قاعده لرى بنو اسرائيلدن ظاهر
 اولديغندن بو قاعده لرنڭ مشكات نبوتدن
 اقتباس اولنديغى آڭلاشلور . هذكور قاعده
 بولردن يونانلره ، روم واوروپا حكومتارينه
 تسلسل اولنوب جايرامشدر . انبيانڭ هر برى
 ابناى بشر آراسنده بعث اولنوب سياست
 ربانيه اوزرينه انسانلرى دعوت قيلميار
 وصراف مستقيم دن عبارت اولنان ناموس الهى
 وقانون عدالت بوينچه تربيه قيلميار . بناء
 عليه انساندن مطاوب اولان حكمت ربانيه
 آنلرنڭ ارشادى ايله ظهور ايتمشدر .

رياست نبوتدن صوڭره آنلرنڭ سنتى ايله :
 ائمه وخلفاء ، امرآء وعلماء امثالى ورثه لرنڭ
 رياستلرى ظهور ايتمشدر . هر بر نبى
 ورسولنڭ صوڭنده اولان خلفاء وائمه هم علماسى
 اول رسول ونينڭ شريعتى وسنتى ايله آنڭ
 ملتنده حكم قيلورلر . چونكه هر بر نبى
 ورسول نوع انسانڭ احكام فطريه سينه تمام
 مظهر اولنوب بعث اولنمشادر .

خلفاء وائمه ، علماء وسلاطين ، اگرده نبى

سى آستنده مقهور اولوب قالمشلىر ايدى . عدالت وحقانيت چىراغى بتون عالمة كوترلمشيدى . خافا واصحاب ، امرا ، جمله سى بر قانون يعنى كتاب وسنته اعتصام ، اخوت ومسوات ، عدالت ، ايله حضرت پيغمبرنك مشكاتندن نثار اولان فضائل فطريه نى بنى بشر آراسنه تعميم قيامشلىردر . بو سببدن اسلام نشوونما اولوب حيات شخصيه وحيات اجتماعيه لى نصيب اولدى . دين ، بو حياتنك روحى ايكان دخى دىندن لمعه نثار اولنان فضائل بو حياتنك نامر لى واعضالى ايدى . بناء عليه اول دورده حيات مليه مز پك سلامت ايدى . صوگره امت آراسينه عصبيت فكرى دوشوب « فتنه الاماره » نامنده بر فتنه وبونك ايله اسكى دورلرده دستور اولان «قانون وراثت» ظهور ايتمش . ورياست مليه بو قانون ايله خاندان امويه اوزرينه تجويل اولنمشدر . امويلر ، استبداد يولنده بولندقلرندن بونلر نك بويوللرى قانون شريعتنك طشره سنده ايدى . حملاه شريعت اولان علماء و صلحاء بونلره راضى دگللر ايدى . بعض اهالى ماوك و خليفه لى اوزرينه عيال بولدقلرندن بونلره طرفدارلىق ايدرلر ايدى . شونك ايچون ، ورثة نبي اولان علماء و صلحاء ايله امويلر نك ملوك وامراسى وانلر نك عياللىرى آراسينه منافرت دوشدى وبو سببدن اسلامنك فضائل معنويه سينك ظهورى يولك قالب ، سماء اسلامينه لىعه نثار اولان كواكب علوم و معارفنك پرده سى آرتق آچلمادى و ورثة پيغمبر اولان علماء و صلحاء اوزرينده آرتق رواج اولماي باشلادى . صوگره عصبيت وقانون وراثت عباسيلر اوزرينه كوچدى .

(آخري وار)

امام و مدرس سرورالدين .

قايلورى اتباع هوى وياكه استبداد وياكه تهاون كىي مبدعاتدن نشئت قيلمشدر . بناء عليه امتلر نك آراسنده فترت وظلمت زمانلرى بربرى آرتندن اوزلماينچه كامده در .

سنت اسلاميه مز دخى بوگما قرييدر . صاحب شريعت رسول الله صلى الله عليه وسلم كنديسى صورى ومعنوى اولان رياست ايله عالمده خليفه بولنديغى حالده بر حاكم مطلق ايدى . انسانلرى نچه دورلردن بيرو تسلسل ايدوب كامش خرافاتدن تميزلب فضائل شخصيه فضائل اجتماعيه لى رنده اصلاح قىلوب بر طريق مستقيمه وعادليه قويوشدر . خلفاي راشدين واصحاب (رضى الله عنهم) دخى جهللىرى ثابت قدم اوله رق فوق العاده فداكارلىق وغيرتلىرى ايله حضرت پيغمبر نك شريعتنى محافظه قىلوب عالمكه تعميم قىلدىلر ، خلفاي راشدين ايسه حضرت پيغمبر نك اورننه خليفه اولوب مادى ومعنوى اولان فضائللىرى حاوى اولان قانون الهى ايله حاكم قران عظيم نك : « وعد الله الذين آمنوا وعملوا الصالحات ليستخلفنهم فى الارض . . » آيت كريمه سينك حكمت ندىسه سنه مطهر اولدىلر . مؤمنلر اكرده كامل ايمان ايله اعمال صالحه نى تكميل قىلوب يرينه كتورر اولسلر آنلره بويله وعده نك ثبوتى خلىناي راشدين دورلر نك كورلوب بيلنمشدر . چونكه اول دورلرده مؤمنلر نك ايمانللىرى فضائل و اعمال صالحه لى كامل ايدى . صوگره ايمانلره نقص و فضائل هم اعمال اوزرينه فتور كامشدر كه : بز نك ايله برابر خلافتلرينه ، دولتلرينده ضعف كلمشدر .

معاوه در كه : زمان سعادتك ملت اسلاميت فوق العاده قوت تابوب چماه ملتله غلبه تابمش و جمله ماتلر اسلامنك قوه قاهره و فضائل معنويه

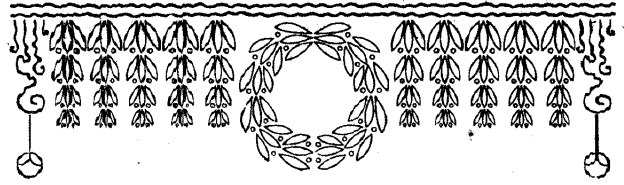
حال احوالرن نیکشرویدن بوش قالمی، ایچما-
سام بو یولدا بولسون انسانلار حقندا بر آز
معلومات حاصل ایتمک نلر در.

مغازین اچنده طورغانلار، هر اوتکان
بارغاننی سیر ایتو بلن، ملاحظه احوالگه
وقت طابا آلمانلارندا، بولمه اچنده گیلر
نیچه کوه لر یالغز قالب تورلی فکرلرگه طالمش
و کیرک اوز نفسلرن، کیرک باشقالارنی
تفتیش و نیکشرو کوزندن کیچرمشدر.

ایندی ای مینیسترلر و آدواقاتلار صنفدان
بولعان ذوات! سزدن سوریهن: بولمه سی
اچنده یالغزی طوروب عمر ایتکان بر آدم
بلن، مخازین ایشگنه سویه نب، کیلگان
کیچکانلرنی سیر ایتمک بلن مشغول بولغان بر
آدمنک، درجه معلوماتلری بر میدر؟
یخشی! ایندی کیلیک اوز اوایلر بزگه .
بر انسان بولمه اچنده اوطرب نی نرسه کوره
آلادا نی ایشته آلا؟ اوتکان بارغان کشیلرنی،
اورامده ایشتلگان شوشونی، کوکللی و یا
کوکللسز ایبرلر، وقت وقت ظهور ایتکان بعض
وقعلر... شولای توگلمی؟ آه، بوتریه!-
نیقدرده مشکل بر اش! سین بر طرفدان بر
دوستکنک ویا برکتانک اویره تووی بوینچه
بالاکنک فکرن، کوکلن طوغری یولغا کوندرو
اجتهادی بلن ایتکانکنده، ایکنچی طرفدان
نیچه تورلو نرسه لر، طاوشلار، کورشیلر، بلیم
ینه نینکین وقعلر، سینک ضررکا یاخود فائده
که سوز برکتوب بردن ایشگه قاتسالار، که
تأثیرلرندن قوتولوغا بر تورلی چاره طابا
آلمیسک .

لغت: ملاحظه - اویلماق، اویلانمق تکلهب قارماق.

ظهور - کوزگه کورنمک، بلنمک، پیدا
بولماق.

آباقمنک کتبخانه سی .

عثمانلی ترکچه سندن کوچرلدی .

مؤلفی تپفر . مترجمی دردمند .

(اصلی نیمسجه یازلمشدر .)

آتالارینک مغازینلرنده یاخود کیبتلرنده
طوروب اوسکان بعض آدمار طانیمن، که
انسانلار حقندا اوستدن گنه، کوبسنجه مغازین
ایشگی توبونده طوروب کیلگان کیچکانلرنی
سیر ایتمک و اوراملاردا یوروب یالغز کورشی
تیره لرینک اخلاق وعادتلرن اویرنمکدن عبارت
معلومات کسب ایتمشلر در. بو قبیل آدملر
آراسندا مینیسترک یا که آدواقاتلق صنفنا
گرگانلرده بولونمش ایسه ده، مغازینلرندن
ایارنب بارغان فکر و تریه لرندن هیچ بر وقت
تمام قوتولوب یته آلامشلار در.

اول وقتلار، (موندان اونیش یلار
مقدم) ینه بر آز باشقا آدملرده طانی ایدم، که
طاوشسز، طنسز ایشک آلدیلارندان، بوش
اوی قیقلا رندان باشقا، هیچ نرسه کورنمگان
بولمه لر اچنده، بی خبرانه کون کیچرمکده
ایدیلر. بولار، هر نیقدر بازار و سودا
اشلرن کیره گی قدر بلب یته آلماسالاردا،
بو کمچیلک اورننا، دایما کورشی تیره لرینک

لغت: آباقا - آتا بلن بر طوغان ایر قرداش،

(Племянникъ) ننگ (Дядя) سی .

نشدن بر آ فائده لنه بلگان بولسا ايدم ،
هر حالده مخازين ايشگنه سويه نب اوسكان ،
ياخود بولمه سى اچنده خياللر بلن مشغول
بولغان بر آدمدن اوزمنى البته معلوماتليرك
حساب ايتير ، وشونداين بر مکتبدن يتشمش
بر يگت بولغانم اچون فخرلترده ايدم . اگر
طبيعتمنڭ ده بر آ يارديمي بولغان بولسا
ايدى ، مين اول بولمه نڭ اچندن مطلقا بر
شاعر بولوب چغاچاق ايدم .

**

لكن نيك يالغان سويليم . بو كويوم ،
يعنى خاخرگى حالده قالووم ينده خيرايركدر .
چونكه بر شاعرنڭ بختلى بولووندا شهبه م
بار . يوقسا سين شاعرلر آرسندا اسم وشهرت
قمارن باصالغان بر رسنى طائيسنڭ ؟ طائيساڭ ،
سويله . ياكه شعرلرى دائما حرمت واعتبارده
يورگان اول الوغ شاعرلردن بر رسنى بله سڭ ،
كه قوه خياليه لرندن چققان اول سماوى
تصوير لرنى حقيقت كوزى بلن كوره آلغان
بولسون ؟ اى ، اوستى دام و اغفال دانهلرى ،
محر و ملنكلر ونوميندلكلر بلن طولى بولغان
عالم ! بز سينڭ يالغز ظاهر حالكنى گنه كوره
بز . يوقسا ، اچڭده - كم بله ؟ - ينه نينين
بللر ، مصيبتلر باردر !

شاعرلر اوزلرى اچون اصلسز ، ياخود
طبيعت خارچنده بر بخت وسعادت تصوير
ايتلر . كوزلرن يوغارلارغا ، كوك يوزلر نه

لغت : تصوير - صورت توشورمك ، بر نرسه نڭ
شكلن ياساب ياكه سويلب كورستمك .

دام - طوزاق .

اغفال - آداماق .

مصيبت - قضا ، بلا ، قايغى ،

خارج - طش .

**

يگرى ، يگرى بيش بيشلرند نصوڭ بيش
كشى اچون اوينڭ ايندى هيچ قرغى قالمى . كيرك
كوڭملى ، كيرك كوڭلسز ، كيرك بر فقير خانه ،
كيركسه بر آلتونلى سراى بولسون ، آنڭ
كوزنده اوى ديگان نرسه ، اچنده درس
اوقوتلماغان بر مکتب حكمنه در . بو ييشده
انسان استقبالننى بر درجه تامين ايتكان
بولوب ، متدملر شونچه پراقلاردا كورنگان
واستقبال ديب اسملنگان بولوطقا ، اوزن
ايندى كىلب يتكان كوره ، و خياللردن ، طا
لغتلقلاردان واز كىچمگه باشايدر . واقعاً
آندانصوڭ دا بعض بر حاللر كه اوچراولار بار
ايسه ده ، بولارنڭ ارنچا طارتملى تاثيرلرى
بولميدر .

**

مينم طورغان محله م (سين پيترو)
چيركاوينڭ آرتندا و (پيسقوب حبسخانه سى)
نڭ ياقنلارندا ، آوقان بر توبا كده ايدى .
بولمه منڭ تيره زه لرى آستندا اوسكان آقا -
تسيا آغاچلارينڭ اوستوندن چيركاونڭ قبه -
لرن ، چاڭقله سينڭ توبانگى قسمن ، حبسخان
نه نڭ بر تيره زه سن وكولنڭ بر مقدارى
بلن ياقاسن كوره آلماندا ايدم . نى مكيل
اسباب تعلم ! اگر يالغز شولارنى حسن
استعمال ايتنه باگان بولسا ايدم ، طالع ميگا ،
باشقا بالالارغا نسبة ، كوب يارديم ايتمش
بولاجاق ايدى . موفى هيچ بر وقت انكار
ايتيم . مين اول مکتبدن ، يعنى اول كور -

لغت : استقبال - كيله چك زمان ، كيله چكده گى
جاللر ، قارشيلاماق .

تأمين - اشانچلى قيلماق ،

آوقان - آولات ، طن .

قدر مشقتلرگه کره لر، زحمتلر یوکانه لر .
بعض آدمارنک حسن اخلاقنی، تربیه نی،
مانور سوزلر بلن تقلید ایتهکانلری کبک،
شاعرلرده عالی حس و فکرلرن قایغلی، دهشتلی،
رقتلی سوزلر بلن تصویر ایته لر . شعرلرنده
اضطرابلر کورسته لر، زارلانا، اوفنانالار.
یشلری یگرمیلرنی اوتهر اوتمس، کوکللری
سونمگه یوز طونا . نهایت شعرلری اچنده
وفات ایته کپته لر . مونه بولارنک باردا
شاعرلرککه شول یولدا باشیلار .

ای، دوستم! قایغلی، بختسز، امید
سز بولو، آلائی، سینک اویلاغانکچه آنصا-
نقنا توگل، حسرت عذابلری چیکمک،
کوکل چیلکندر ب کوز نورلارن یوغالتماق،
بر کوزگی یاپراق کبک صار غایب صولماق،
دین بلوچه، تحملی ممکن بولغان دردلردن
توگلدن . ای مینم عزیزم! طبیعتنک آرتقلسنا
بو نیچون کوچه-نب اینتگه سگ؟ اوز-
لوکسز زارلانماقدا، اتلاغان صابن اوقنا-
نماقدا، اهل عالم کوزنده اولگان، دفن
اینگان کورنمکده، بر ایتچی خدای
اچون، نی الوغلق، نی شرف، نی مزیت
طابدنک؟

لکن بوسوزلردن، هرالکان شاعر
شعرنده مطلقا آه و فغان ایته دیگان معنا

لغت: دقت ایتمک - تکلب قارماق، وانلاب
تیکشرمک .

تقلید - بر نرسه گه اوخشاتب، آندان

کوچرب نرسه یاصاماق .

حس - طویباق، سیزمک .

دهشت - قورنچ، ایمدنچ نرسه .

رقت - کوکل یومشاماق .

کوته ره لر، اما اوزلری بر اوستونده باغلی.
مؤکله لرگه عشق، محبت ایته لر، اما عادی
قاتتلاردان باشقاسنا اوچری دا آلمیلار .

**

ای، قلبلر! سز، که نچکه ونازک
حاللرنی، عبرتلی و حکمتلی معنالرنی سیزه سز،
انسان اچون جهانده شرفلی بر اسم قالدرونک
نیقدر زحمتلر، نیقدرده قینلقلار بلن میسر
بولغانن سویله گز!

آلار شاعر بولغانلاری اچون بوزحمتلرنی
چیگه لر، یاخود بوزحمتلرنی چیککانلری
اچون شاعر بولالار . انشاد اینکان شعرلری
آراسندا، بزنگ حیرت کوزلر بزی چاغلدر-
غان خیال نورلاری، جیالمی داوولی هوالرده
بولوطلار آراسندان چققان اوطلی یلدرملار
کبک، فکرلرینک بولغانب، آیقالب، بربر
سنه برلشولرندن حاصل بولادر . زحمتلر
اوزلرنه شادلقلار طودرا . شادلقلاری زحمت
لرن اونو طودرا . غفلتلرندن آرزولر پیدا
بولا . مونه، بو دائمی اضطرابلردن،
ارنو، سز لانولاردان آلارنک ایگ اعلا
اثرلری ظهور ایته در . دیمک، اول مو-
کلی، مانور طاوشلار، کوچلی، فونلی
بر جیل داوونک اثری بولوب پیدا بولالار .

**

شاعر حقدغنی فکرم طوغریدر . بر
کره شاعر اسمن کوتررگه طرشقانلارنک جا-
لارنه دقت اینگز : آلار کوچلری بیتکان

لغت: مؤکله - بو اورندا، پری، روحانی قز
معناسنده .

انشاد - شعر سویله مک، او قوماق .

حیرت - حیران قالماق، آبدراماق .

كرشكان آدملر كېك .

مونه، مېن شونڭ اچون ده ذهنم كوزگو-
سنه بېك قارامېم . لکن، آنڭ اورننا باشقا
لارنڭ ذهنلرن تماشاشا ايتمكدن غايتده لذتلنم .
تليسقوبمېنى ، ميقر وسقوبمېنى قولغا آلام .
ترصد وقتىدا قورالسز كوز بېلن كور بولغان
هم يراقلاردا كوزگه اللنگان الكان جىسلردن
باشقا ، تعريفى مېك توگل واق واق جىسلر
كشفي ايتە من . اى ، ظرفندان مظروفنى ،
بر آلمانا قايغىنڭ يوشماق ، قاتيلغىندان آلماناڭ
لذتن ، صاوتىندان اچىندەگى دوانى بلرگه
تلەگان احمقلا ! مېن آلمانى يارام ، تمن
طاتب قارىم . قايچاقنى كوترب ، اچن ايسنىم .
بر كره اويلاغز : آلماناڭ اچىندەگى
بوشقلاردا دائىما سانلارى تىگىز اولوقلار
بولغانى كېك ، باشلار بىزنىڭ اچى دە ، مېلر بىز
دە سانلارى تىگىز حجرەلرگه بولنگان و بو
حجرەلرنىڭ هر برسندە يىنە سانلارى تىگىز
تويونلر يىلشكاندر . بو حالده انسانلارنىڭ
عقلا ، طبيعتە برسندە تىگى بولولارى
اقتضا ايتە توگلمى ؟ لکن اش آلاى توگل .
تويونلرنىڭ بعضلارى اوسە آلمى قالالار .

لغت : تليسقوب - كوك يوزن قارى طورغان
آلت ، پادزورنى طروبا ، دوربين .

ميقر وسقوب - ياقىندا كوزگە كورنىگان
واق نرسەلرنى كورستە طورغان آلت ،
خرده بين .

ترصد - تەكەلەب قاراماق ، كوتوب قاراماق .
(اصطلاحده) دوربين اوتەسندن يولدوز
لارنىڭ ايله نولرن تىكشرب قاراماق .

ظرف - قاب ، صاوت .

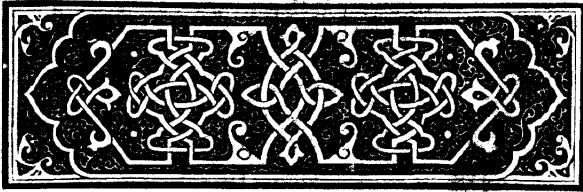
مظروف - قاب اچىندەگى ايبىر .

چىغارلماسون . مېن شونى آكلتماق بىلامن ،
كە ايڭ كوكل شادلاندرغان ، ايڭ قزقلى
شعرلر يىنك دە اچلرندە گىزلى بر موڭ ،
يشرن بر صاغش بار . بىزنى جنت مثال
برگل باقچە سنا كرتكان ، بىزگە ملك صفت
بر ماتورنى سماوى سزقلار بىلن تصوير ايتكان
وقت ، اوزن شونچە اعلاى اعلاينگە كوترگان
نرسە ، قاراساڭ ، يىنە شول دنيا جفاسى .
بىچارە ! خستە بولغانى اچون صحتنى ، سلا-
متلكنى ، بوزلار اوستونده يورگانى اچون
ماتور جەيلرنى ، ايله نە سن قاتقاق چول-
لردن عبارت كورگان اچون دە صوق صو-
لارنى صاغىب تصوير ايتە . ازگنە بر مدت
حيرت شرا بى بىلن نشئە لنگاند نصوڭ ، اصل
نشوۋە صفا طولى قد عنى بىزگە ترك ايتە ، كيتە...
لکن ، طور ! ... شاعر دىدم دە ، باشمىڭ
اچكار يىلرندە گىزلىنگان ، شلئەگە لائق ، بر
ملاحظە كشفي ايتدم ! اول ايسە - محض مېڭا
بر ايرمك بولاچق ، مېنى كىفلندەرە چك بر نيچە
بىت شعر سويلر اچون المىز ، مشقتلر
چىككىكان نىقدر بىچارەلر بار بولغانلىق - ملاحظە
سى . سقراط حكيم ايتكان ايمش ، انسان
اوز نفسن يخشى طانى آلو اچون ، اوزىنڭ
ذهن كوزگوسنە كوبرك قاراسون . مېنچە
كوب حالده ، انساننىڭ اوز نفسن طانىماغانى
خىرلىر كدر . بعض بر آدملر بار ، اگراوز
نفسلرنە بحق واقف بولسالار ، وقوفلرى
درجەسندە يمانلىقلارى آرتا . بو قبيل
آدملر ، مثلاً : باصولارنىڭ يخشى ايبىگن
بىرمېه چىگنە كوزلرى يتكانگە ، باصونڭ
كچرتكانلردن ، ارملردن فائىدەلنرگە

لغت : واقف - خىردار بولماق ، آكلماق .

صورت اشتغالنه کوره تورلنمکده در. دنیاده
آنی بیگه آلاچاق برنرسه بار ایسه، اول دایالغز
قارتلقدر. بالا کونده یاگا باشلانب چاق بلنه، یش
اوسمرلکده تام درجه سنه ایرشب یته آلمی،
یشی یگرمیلردن اوتدی توگلمی - هر نرسه -
دن آزغلغن آرتدرغان چبان کبک یارسی،
قوتورونا .

(آخری بار).

قرآن و فن

II

(بنی آدم و آنک انتشاری)

محترم «شورا» مجموعه سینک کچن ییل
۱۴ - ۱۵ نچی عددلرنده «قرآن و فن» بحثی
درج اولنوب کره ارض حقنده حکما فکری ایله،
کتب مقدسه خبری تطبیق ایدلمش ایدی.
اشته اوشبو ایکنچی بحثده «بنی آدم و آنک
انتشاری» حقنده بقدر طاقت، ایکی فکرنی
تطبیق ایده چگز.

بنی آدمک انتشاری وحضرت آدم
علیه السلام خلق قیلنو حقنده اول قرآن سوزنی
نقل ایدیورز. قرآن شریف دییور: «الله
تبارک و تعالی آدم علیه السلامی خلق قیلمقی
مراد ایدوب، فرشته لر واسطه سیله یردن بر
اوج توفراق کیتردوب، شول توفراقغه روح
اوفوره ک آدم دیه تسمیه قیلمشدر. بعد آدم

بعضلاری ایسه، کیره گندن آرتق اوسب
زورایا. مونه نوع بشرنگک طبیعتلرنده کو-
رنگان زور اختلافلر بارداشوندان کیله در.
غریب توگلمی، بوتویونلرننگ برسی
بار، اوسودن، زورایودن هیچ طویمی .
هر ایبرده اوزنه آزق طابا. باشقا نویو
نلرننگ بارسندان مقدم زورایفانی حالده،
بارسنداندا آزاق تلف بولا. لکن اول بر
تلف بولدیمی - ایندی انساننگدا وفات ایتکا-
ننه قطعیا حکم ایتله در. بو تویون ایسه
«تفاخر» تویونی، یعنی قوپایو تویونیدر.
مین مونی جنازه لرنی معاینه ایتوچی
بر دوقتردان اویرندم. بو دوقتر فاجان بر
جنازه نگک معاینه سنه چاقرلسا، ابتدا جنازه نگ
الده خلق کوزنده اوزندن برر اثر کورنمک
آرزوسندا، ویا باشقالارنگ آکا قاراب
فاراهاغانلارن بلو حسرتنده بولغاننا دلالت
ایته چک چرایندا برر علامت ازلی ایش.
واگرشونداین علامتلردن بررسن کشف ایته
آلماسا، اول وقت، جنازه نگک نبض قاراونی
حاجت کورمسدن، دفننه رخصت بیره ایش.
بو اصول سایه سنده، علائم ناقصه دان بولغان
نبض وقوللارنی معاینه ایتکان، باشقه ایددا-
شلری کبک، آگه قدر هیچ بر جنازه نی
جانلی کویونچه لحدکه اوزاتماغان. دوقتر
افندینگ بیاننه کوره «تفاخر» نی کورستان
بو علامتار انساننگ درجه سنه، دولتنه،

لغت: تفاخر - قوپایماق، کیره یماق، تل بلن
توگل، قیافتی بلن باقتانماق .

کشف - گیزلی ویشرن برنرسه نی طاب
آچماق .

نبض - قول طامرینک صوغووی .

علائم ناقصه - یتشسز علامتلر .

لغت: اشتغال - شغلنمک، مشغول بولماق .

تندن بر استعداد سبیلی حاصل اولور بعض حشراتلر اوشبو فکرنی اثبات ایتمکده در . ایدی اوشبو دعوالردن معلوم اولد . یخینه کوره ، حکماً عندنده هم آدمنگ توفرا . دن خلق قیلندی مسلم اولور . چونکه مرور زمان ایله یرنگ حاصل قیلدی استعداد سبیلی وجوده چقار دیمک ، شول یرنگ نفس ماده سی اولان توپرافدن خلق قیلندی دیمکدر . ایدی حاضرده بزه بو اورنده ، آدم علیه السلامنگ جنته اقامت ایدوی ، و آندن چقارلوی ماده سی اولوب ، آنی فلاسفه ننگ استهزأ ایدولرندن قورتارمق لازمدر . بو خصوصه ایسه ایکی روایتی تطبیق حقنده احمد مدحت افندی جنابلریننگ بر مقاله سنی عیناً نقل ایلمز : «کتب مقدسه ننگ ، جنت تغییر قیلدی محل که :

بز آنی قرآننگ وصف صادقانه سی اوزره انواع لدا ئد ایله تولوغ بر ذوق و صفا یورقی دیه تصویر ایدهرز ؛ اگر جناب حق حضرتلریننگ ، رضاسینی قزانه بیلور ایسه ک ، یوم آخرته جنته کره چکمه ایمان ایدر ایسه کده ، جنتنگ بوکونک یارادلوب ، یارادلماوی حقنه تعیین قیلورغه مجبور دگلز . بویله اولنچه کتب مقدسه بزه خبر ویرمک ایستدیکی ، غایت دقیق ، اخلاق وادبک نقطه سی دیمک اولان بر مسئله نی ، غایت ادیبانه بر صورتده خبر ویرمش و بو صورتدن آله چق پک بیوک عبرتی دخی بزم محاکمه وجدانیه مزه حواله قیامش دیرز . ایدی مسئله کندولکیله صورت وضوحه چقار . یعنی قرآن شریف ننگ « آدم عه م ننگ جنتده اولدی وقت » دیه بیان بیور . دیخی زمان ، حضرت آدمنگ عالم معصوم . میتده اولان وقتی اولوب ، اول وقتک حضرت آدمنگ ذهنی هر تورلی کدور اتدن ودنیایوی

علیه السلامک ، فرشته لره علوشاننی اعلان ایچون سجه قیلمق ایله امر ایدوب ، فرشته لره سجه قیلدیق ایلیمس لعین عناداً سجه اید . رندن ، رحمت خدادن طرد ایدلمشدر . بعد آدم علیه السلامه هر تورلی خصوصانده رفیقه اولمق اوزره ، آدم عه م ننگ صول قابرغه سندن آنامز حوانی خلق ایدهرک ، ایکسنی جنته قویمش ایکان ، جنتده ممنوع اولان بر آغاچدن تناول ایتدکاری ایچون جنتدن اخراج ایدلوب بر یوزینه ایدرلمشدر .

اشته بو خصوصه عقلغه خلاف هیچ بر شی یوق ایسه ده ، حکماً فکری ایله تطبیق ایدوب ، افکار عمومیه نی فقط حکماً طرفینه میل ایتمکدن قوتقارمق ، غیرت دینیهمز حسبنچه بورچمزدر .

فلاسفه دیور : « بز بو کونده بداهتا کوره مزکه : بر آلماننگ هیچ بر تیشوگی اولما . دیخی حالده ، ایچنی یاردقمزده بیوک قورتلر چقیور . بو قورتلرنگ خارچدن کردیکی خاطره بیله کلپیور . چونکه فن حیوانات ایله فن نباتات بونی تأیید ایدهر . شویله ارلغاج بو قورتلر نصل حاصل اولمشلر ؛ بوننگ جوابی ایسه ، جناب حقنگ قدرت عظیمه سینه حواله قیلدی اولسه ده لکن بوننگ سببی آلماده اولان استعداد اولور . بر جسم ، مرور زمان ایله شویله حالت کسب قیلورکه : شول حالتده آندن غیر بر جسم پیدا اولمق استعدادی حاصل اولور . آلماده اولان قورت نفس آلماده اولان استعداد سبیلی وجوده چقدیخی کبی کره . ارض مرور زمان ایله شویله بر استعداد حاصل ایدرکه ، شول استعداد سبیلی دوردنچی طبقه ده انسا نلر وجوده چیقوب انتشار ایلمشدر . مثلاً : هیچ خارچدن کلهدیکی حالده بلکه انسان

کلان قزنی، غیر حماده کلان اوغلانه نسکاح ایدەر ایدی. شوپله ایدوب، آدم علیه السلام فامیلیه سی انتشار ایلمشدر. شوپله ایسه ده، اول انسان لر بو زمانه قدر قالا میوب، حضرت نوح عصرنده، خدا طرفندن عذاب اوله رق بیارلمش طوفان صونده غرق اولدیله، یالکیز حضرت نوح فامیلیه سی گنه قورنله بیلوب، بو کونگی انسانلر حضرت نوح عم ننگ حام، سام، یافث نامنده اوچ اوغلندن انتشار ایلمشدر.

بو خصوصه فلاسفه دییور: «انسانلر، دور تنچی طبقه ده وجوده چیقوب یواش یواش انتشار ایلدکده اول وقتک انسانلر وحشی حیوانلر کبی اورمان ومغاره لرده معیشت ایله رلر، رزقلری سوت وایت اولسه ده، سوتسز حیوانلر ننگ ممی لرندن ایمه رک، ایتنی ده چی کوینچه بیارلر ایدی. اشته شول وقتک هر تورلی وحشی حیوانلر ننگ وقت، وقت هجوم ایلمسی، بر نچه فامیلیه نی بر اورن ده معیشت ایده رگه مجبور قیلمشدر. شوپله ایدوب فامیلیه لر ننگ چیولولر نندن قیبله لر وقیبله لر دن حکومتلر تشکیل اولنمشار. ضعیفی اولانلر نی قوی اولانلری نفوذلرینه آلوب، انسانلر ننگ حیوانلره قارشى اولان قوراللرنی مرور زمان ایله بری برینه قارشى قوللاننه باشلامشدر.»

اشته اوشبو ایکی روایت آراسنده آرتق الوغ اختلاف اولمسه ده، لکن طوفان مسئله سی حکماً طرفندن بر تورلی وقوعی یوق کبی تلقی قیلندقدن، بو اورنده طوفان حقنده بر قدر فکر یورتوب، مذکور مسئله نی فلسفه ننگ مؤاخذه لرندن قورتارمق لازم کاور. بو خصوصه هم احمد مدحیت افندی ننگ مخصوص مقاله سنی نقل ایده مز: «فلاسه، انسانننگ ابتدا نشر

قایغولردن خالی اولنور ایدی. فیما بعد جناب حق منع ایتدیکی میوه که: درخت انسانننگ الک بر گزیده میوه سی اولان، میوه انس وزوجیتدرکه، آندن بر کره لذت آلدقده، افکارنده اولگی صفوت قالمیوب، بی نهایه اولان حوائج بشریه نی تحمله مجبور اولمش، از جمله نورعینی هایلی، مجرد حرص وطمع بلاسیله قرنداشی قایدلک هلاک ایامی و صوگره باشنی آلوب دیگر طرفلره کیتمسی کبی آچیلره تصادفی ایتدیکی قرآنننگ جنتدن چقارلدی دیمکینه معادل اولور. بو فکر قرآنه تمام مطابقه. چونکه، جناب حقنک حضرت آدمی جنته قویمسی، بعد بندای بیدکندن دنیایه چقارمه سی، صورت معنویه اولارق ملاحظه ایدلمای، صورت ماده سی کوز اوکنه آله حق اولورسه، جناب حقنک حضرت آدمی خلق ایدودن مرادی، دنیایه نسلی اورچتمکی مراد اولمدقی حالده، فقط بندای بیدکی ایچون تبدیل قرار قیلمسی لازم کلوب. حالبوکه قرآن مجید نه قدر وقتندن بیرو لوح محفرطده بولنمسی. خصوصاً جناب حق بنده لری عبادت ایتمک ایچون خلق ایلمسی. هیچ بر مجالسز بنی آدمی تناسیل وتکثیر ایچون خلق اولندقنی اوشبو دلیللر اثبات ایتمکده در.»

ایدی بنی آدم ننگ انتشاری حقنده بر ایکی سوز سویلمک فائده سز اولماز. بو خصوصه هم ایکی روایت اولوب، برنچی قرآن شریف سوزنی نقل ایته مز. قرآن شریف دییور: «حضرت آدم جنتدن چقارلدقده هر ایکسی بر یوزینه ایندرلوب، مرور زمان ایله حضرت حوا حامل اولوب هر حماده ایکی بالا وجوده کتورر ایدی، اوشبو بالالرننگ بری ایر، وبری قز اولوب، بر حماده وجوده

«شورى»: - فرشته لر واسطه سيله
 يردن توپراق ككتورتمك و شوگا اوفورمك،
 خاتوننى ده سول قابرغاسندن پاراتمق و خاتونينك
 بالالرى، حمل و نكاحلرى حقنك اولان شيلر،
 قرآن شريفده مذكورميدر؟ حضرت آدمك
 طوغرودن طوغرى توپراقدن خلق ايدلديكى
 و بو كونكى يريوزنده اولان انسانلرنك يالكز
 حضرت آدم نسلدن منتشر اولديغنى قرآن
 شريف قطعى و صريح اوله رق خبر و يرمشميدر؟ ..
 بونلرنى تدقيق و تحقيق ايتك، ارباينه لازم
 بر وظيفه اولسه كرك.

بيوك فيلوسوف

ژان - ژاق روسسو .

۲

ژان - ژاق روسسو ۱۷۱۲ نچى سنه،
 ۲۸ نچى ايدونده اسويچره مملكتى «جنوه»
 شهرنده دنياغه كيلدى.

روسسونك آتاسى فرانسده نفى قيلنغان
 فقير پروتستانت، بر ساعتچى در.

ژان - ژاقك آناسى بالا آورووندىن

سلامتله نه آلمى اولوب كيتدى. شونلقدن كيچكنه

روسسو آنا شفقتندن، تربيه سندن محروم

قالوب، اوزينك ياقين طوتاسى، ياخشى قالمى

بر خاتون طرفندن تربيه قيلونا باشلاندى.

ژان - ژاق ياش چاغندوق باشقه بالالر

دن بيك كوب شيلر ايله ممتاز اولوب، اوينلمى،

شايارمى؛ دائما اويلاوچان ايدى.

آتاسى اسحاق روسسوده بالاسينى بيك

قيلنديغى اورنى هند و چين ظننك اولوب بو ظننى بر
 تورلى منع ايدمه مامكده لردر. حتى بو طوغروده
 وقتيله بر قويرقلى يولدز نك كره ارض غه چار-
 بهمسندن حركت محوريه سنى ترك ايله، بر مدت
 حركت ارض تعطيل ايتمسندن طولاي كره ارض
 موازنه عموميه سنى ترك ايله بعض اورنلرده ديگز
 لرنك قهره يه هجوم ايدب طوفان حاصل اولمى
 فنا هيچ منكر دگل، بونى انكار قيلمق فلاسفه
 نك شازارينه ياقشماز»

گرچه قرآن شريف طوفاننى ذكر قيلسه
 ده، بتون دنيا ده بر وقتنده صو ايله قابلانمى
 قراندن فهم لنمگان لكدن شويله ديه اعتقاد قيلو
 لازم اولسه كرك (۱).

بو خصوصده علم الارض (گيولوگيا) علما
 سينك فكرى ده اوشبو ظننى تقويه ايدمه.
 چونكه علم الارض علماسى بعض قورى يرلرنك
 وقتيله ديگز اولدقن بيان ايدمه لر، مثلا سبير-
 ياده «غوبى» صحراسنده ديگز حيوانلرينك
 اثرى تابلوى، مذكور صحرانك بر وقت ديگز
 اولدقنى اثبات قيلمقده در. شويله اولدقده بعض
 يرلره صوهجوم ايدوب طوفان واقع اولمى فنچه
 هيچ بر منكر دگلدر. اشته بو خصوصده اوشبو
 قدر ايله اكتفا ايدمه رك ختم كلام قيلدق. فيما
 بعد اوچنچى، هم دوردنچى بحث لر حقنده
 عاجزانه معلومات و يرلسه كيرك.

صاطش معلملرندن: عبدالقيوم بهمانى - الجولبانى

(۱) درست، تاريخ مقدس بتون جهان صو بولدى
 دييور: لکن اول زمان انسانلرنك اقامت ايتديكلرى ير،
 دنيا نك بر طرفى اولوب، خصوصا انسانلرنك اول انتشار
 قيلدى يرلرى هندستان اولدقنى تاريخ مقدس بيان ايدمه،
 شويله اولدقده بعض بر سبب لردن طولاي صولرنك قهره
 هجوم ايلمى، و حضرت نوح ده بر كيمه يه او طروب هند
 دين كچوك آسيابه چقمش ايسه فنا هيچ بر باس اولسه
 كرك.

صورته جزالاسالرده « بن صندردم » ديب
ايتدره آلمانلار .

روسو اوزى بو حقدە شويله يازمشدر :
- « عمرده برنجى مرتبه بولارق كوردكم
بو جبر ، حقسن عيبل و ميكا غايتده آغير صورته
تائير قىلدى ، شول وقتدن اعتبارا بن باشقه
كشيگه جبر قىياسلرده چىدى آلميم : آچوم
قابارا . مينم اوزمنى جبرلگان كبك بولا . خونريز
ظالمير ياخود مرئى كشيشرنك جبر و ظالميرينى
ايشوتسەم ، بر نرسە گەدە قارامى ، شول ياوز
لرغە هجوم قىلورداي بولام .

شول واقعه دن سوكره ، اول بنم كوزمده
اوزيدك بتون گوزللكىنى يوغالتدى .
روسو شوشى وقتدن اعتبارا ، كشيذرنگ
عدابلانولرى ، نى بولدىنى نازك وعالى قلبى
ايله آكللى باشلامش ايدى .

روسو اولدن قاچوب ، كىرىنگى
آغاسى يانينه قايتدى . ياقنلرى نه اشرا گەدە
بيلمادكلرنن كىچكنه ژان - ژاقنى بر ناتار
يوسقه خدەتكە بىردىلر . لکن ، ناتار يوسغه
روسو اولگى كوزنوك اوخشامادى . خواجه
سى « سين بر نرسە گەدە ياراميسك » ديب
اوزندن قوغوب بىاردى . سوكره اول بر
غراؤبرغه كردى . غراؤير - مرحمتسز و ناچار
بر آدم ايدى . روسو بو آدمدن جسما
وروحا بىك كوب عدابلاندى . جزادن قورقوب
آلدارغه ، آچلقدن حتى اوغرلارغه مجبور
بولدىنى . روسو اوزى سويلايدى . غراؤير
دهغى باشقه بالالرده تاما بوزياوب ، تونلرنى
فحش آرتندن اونكاره لر ايدى . نهايت روسو
چىداى آلمادى ، غراؤير دنده قاچدى .

بر آز يورگاننگ سوكنده روسو اتفاقي
بر اولنگ قاتوليق كشيشرينه اوچراب ، آنك

ياراتوب ، كوب وقتده آنك ياننده ئولگان
خاتونينى ايسينه توشروب جيلامقده بولمشدر .
اسحاق ، بالاسينى اوقورغه ، يارارغه اوگره
تمش ؛ آلتونى بويى اوزلرنده بولغان تورلى
كتابلرنى اوقومشدر .

حكايترلر ، رومانلردن سوكره جدى كتابلرغه
كوچوب ، ادبيات هم فلسفه گە دائر بىك كوب
اثرلر مطالعه فيلمشدر .

ايسكى يونان هم روما تاريخده بيوك اشلر
كورساتكان قهرمانلر ، ژان - ژاقغه بىك نق
تائير قىلدىغندن حرىت ، مساوت كه محبتي
اويغانوب ، جهتوريتچى بولووينه سبب
بولدىر ينى روسو كندسى بيان قىلادر .

شولاي ايتوب كىچكنه ژان - ژاقنگ
صبى وقتلرى دائمى اويلاو ، عالى خيال ايچن
اوتوب كيتدىلر .

مع التأسف ، روسونك بوندى وقتى
بىك تيز اوتوب كيتدى ؛ آتاسى بر آلپاوت
ايله طالاشقندن ، جزادن قورقوب اسويچره دن
قاچوب كيتارگە مجبور بولدى . ژان - ژاق
ياپا يالگىز قالدى .

آنك ياقين آغاسى كىچكنه روسونى اولنگ
كشيشرينه اوقورغه بىردى . كشيشر ، بزده گى
تاتار بالالرينه شرح عبد الله وامثال شىارنى
اوقوتقان كبك ، روسوغده ترتيبسز ، نيسز
لاتينچه اوقوتورغه طوتندى . ژان - ژاق روسو
اولنگ ، عادى طورمشينى ، كىك يالانارينى ،
صولرينى هم اورمانلرينى سوك درجه ده ياراتمق
بولسەدە ، شول اولده عمرنده برنجى مرتبه
ظلم كورمش بولدىندن ، اولنى طاشلارغه مجبور
بولمشدر .

بر وقت آنى برهونك طاراغىنى صندروده
حقسن عيبلگانلار . روسونى نيقدر آغير

ايدى. يورپ خواجهسىنىڭ خاتونى آڭكار باي
بر خاتوندا لاكىلىق اورونى تاپمىش ايدى،
لكن بو خاتون بىك تيز اولوب كىتدى؛ روسسو
ياڭىدىن اورنسىز قالدى. آي يارم وقتى
ياڭىدىن اش ازله و آرتىدىن اوتوب كىتدى.
دخىده آڭكارغە باي بر غرافىدە لاكىلىق خدمتى
تابوب بىردىلر. غرافنىڭ ياش اوغلى روسسونىڭ
عادى آدم بولماقچىنى بىك تيز بىلوب آلدقندىن،
آنى اوزىنە سىكرىتار ياساب، لاتىنچە اوگرەتە
باشلادى.

غرافنىڭ باشقە خدمتكارلىرى روسسوغە
دشمان كوزى ايله قارىار ايدى. شونلقدىن اول
چىدى آلمادى؛ بو اوروندىنە چىقىدى. روسسو
ياڭىدىن طوغان بىرى، اسويچرەغە قايتدى.
بوندىن سوڭرە ژان-ژاق روسسو بعضا
لاكى، بعضا موزىقانت و بعضا برەر ماناخده
مترجم بولوب وقتىنى اوزدردى. آنگ بو
وقتدە معين بر اورونى، معين بر خدمتى
يوق؛ نىچك طوغرى كىلسە شولاي طوروب
كون كچرە ايدى.

اشتە شوشى دورده روسسو اوزى كىك
بىچارە، فقير هم مظلوم كشىلردىن، كرىستيان
لردىن بىك كوب ياخشىلىق لر كوردى. روسسو
خلفنە بىك زور محبت باغلادى. خاقنىڭ مقدس
روحى و قلبىنى آڭلادى. روسسو بتون عمرى
بوينچە بو بىچارە فقيرلرنى اونو طمادى.

ژان-ژاق دنياننىڭ آچىسىنى، توچىسىنى
اوزى كوروب بىك ياخشى آڭلادى.

روسسو شول صورتدە ياشاب، نهايت
«حاضرگى بابل» حكمنده بولغان «پارىژ»
شهرىنە كىلدى.

روسسو ياش چاغندوق، عالم مدنيتنىڭ
مركزى سانالانان «پارىژ» حقندە ايس كىتارلك.

طرفندىن بىك ياخشى صورتكە قبول قىلنەرق،
يورپنىدە طوردى، ياخشىخنە تربىه قىلندى.
صاف درون كشىش، روسسونىڭ پروتستانت
مذھبىدە بولماقچىنى بىلوب، بىك كىفسىزلىدە،
آنگ روحىنى و بدىنىنى «جهنمنىڭ دهشتلى
عذابىدىن قوتقارو» قصدىلە قاتولىق مذھبىنى
بىك ماقتاب، آڭكار بر مکتوب بىروب زور
فامىليادىن بولغان فرانسواز ژارانس نام بر خانمگە
بىباردى. فرانسواز ژارانس كندىسى ياڭىراق
قاتولىق مذھبىنى قبول قىلمىش، ياراتماقچى
ايرىدىن آيرىلمىش، ياش وگوزل بر خانم ايدى.
بو خانمده باشقەلر كىك «غفت» دىب يورتىلە
طورغان نرسەگە بىك اوستىن گنە قارامقده
بولمىشدر. بر نچى كورشودوك اون آلتى ياشلى
روسسونىڭ قىبى بتونلاي باشقەچە حرىك قىلا
باشلادى. لكن، اول فرانسواز خانم ياندى
كوب قالا آلمادى. نكى كشىشنىڭ مکتوبى
اقتضاسىنچە فرانسواز خانم آنى «تورىن»
شهرىدە ياڭى بنا قىلمىش مېسسونىرلر ياندى
بىباردى. بوندىن آنى بر آي بو بى تورلى
ناچار، اوصال كشىلر ياندىنە آصرادىلردە «ايندى
سن بىك ياخشى قاتولىق بولدىڭ؛ جهنم عذابىدىن
قورتولدىڭ!» دىب چىغاردىلردە بىباردىلر.

بو وقعە روسسوغە دغىدە آغىرراق تاثير
قىلدى. آنگ قلبىدە رسىمى دىننىڭ علىمىنە،
بر نچى مرتبه بولەرق، شدتلى نفرت اويغاندى.
روسسو، روحانى آزق اورىنە قاتىغ
طاش آلدقنىنى بىك ياخشى آڭلادى.

روسسو دخىدە زور شهر اىچىدە ياپا
يالگىزى، بىك آز آقچە ايله گنە قالدى. آقچە
سى بار مدندە نىچك ايتوب بولسەدە ياشادى.
خدمت ازلهدى، - تاپمادى. روسسو «تورىن»
شهرىدە بىك ناچار، يارلى بر يورپدە طور

قيلدردى. ياش روسسو، ياش خانمى بتون قىلى ايله سويدى و آڭكاردە طور ورغە قالدى. ۋارانس خانم روسسوغە «شارميتتا» اولندە پك ماتور، شاعرانە بر اوروندە يورطدە آلوب بىردى.

روسسونڭ شادلىقى چىكسىز ايدى. بر جەتەن آشاو حقندە قايفونڭ يوقلىقى واىكنچى جەتەن اوزى كېك شاد، قزو قانلى سويدكى ياش خاتونڭ ياقنلىقى روسسونڭ قىلىنى، بتون بدىنىنى بخت وسعدات ايله طولترمىشلىرى ايدى. روسسو شوشندە پك طرشوب اوقى باشلادى. آشقە قدرلى لوك، دىكارت، لىبنىتسە، ۋولترلرنڭ اثرلرىنى اوقى؛ آشەن سوڭرە موسىقەغە بىرىلە ھم ۋارانس خانم ايله رومانلر اوقى ايدى.

شول روشدە ژان-ژاق اولدە سىكز سەنە قدر طوردى.

كىناتەن روسسو آوروب، سلامتە نور ايچون اوزاق مدتەكە جنوبكە كىتارگە مجبور بولدى. روسسو يىكىدن «شارميتتا» غە قايتدى. لىكن.... ۋارانس خانم ايكنچىنى سويىش ايدى! بولرنڭ بارسىندە روسسو اوزى يازادر. «ايشتە، اوشبو اوروندە مىنم ياشلك سعادتەم تمام بولدى.»

روسسونڭ عمرندە، واقمادە، بوندن سوڭرە ايكنچى دور باشلاندى. روسسو بتونلاى اوزگاردى. (آخرى وار.) ر. رفىنىف.

شىلر ايشتمىش بولقدن، پارىژنى امثالسىز و فوق العادە عجبىب بر شەردىە اويلامقە ايدى. پارىژنڭ بر وقتەدە باصلى طورغان طاوشى، اوراملردە ھم بولوارلردە كشىلرنڭ بر توقنامى آرى بىرلى يوروشلىرى، نھايت جسىم و مزىن دۋارىسلر يانندە، ير آستىنە توشوب كىتكەن پادۋاللر نازك قىلى روسسوغە پىك آغىر تاثير قىلدى.

پارىژ اول وقتدوق ايسكى بابل كىبى ايدى. اسۋىچرە اوللر يىنڭ و تاغلر يىنڭ بالاسى بولغان روسسو پارىژدن، روحسىز و قىلسىز اولان پارىژدن پك تىز وقت ايچندە طويوب، قالدردىق اولىنى، كىك يالانلرنى، آغاچلرنى صاغنا باشلادى.

روسسو پارىژدەدە طورمادى: كىتدى. نازك قىلى ژان-ژاق اولدن اولغە يوروب، خلق ايله آرا لاشوب، خلقنڭ روحىنى كوندن كون آرتغراق بىلە و بىلگەن صايىن خلقنى آرتغراق سويە ايدى.

كىسە سەندە بر تىن آقچە سى بولماسە دە روسسو اصلا قايفورمى، دائما شاد بولوب يورى ايدى.

روسسو تورلى اشكە كرشوب قارادى. لىكن، بر اشدەدە ثابت بولمى ايدى. يورى طورغاچ ژان-ژاق باشدە راق ذكر قىلوب كىندىكەز «بارونىسسە ۋارانس» خانمگە اوچرادى. ۋارانس خانم زمانە سىنڭ قزى بولقدن پك تىز روسسونى اوزىنە عاشق

سياحت خاطرەلرى *

(ى. آقچورا اوغلى نىڭ)

موسقوۋا بىلدىھەسى، تارىخى ھوزە، قىزمى
مىدانىڭ بىر طرفىنە اوزانان بويوك چارشى، اوناڭ
آرقە طرفلارنىڭكى تىجارەتكە سوقاقلارنىڭ كىشى
بىنالىرى بو دورە يادكارلىرىدۇر.

اوپنچى آلەكساندىر، بىر درجە يە قدر
اسلاۋيانوفىلارنىڭ شاكردى ايدى، فقط مادى
ۋە مثبت شىلەرە مەھب، خىيالچىلىقتىن اوزاق بىر
شاكردى ايدى. روسلنى سۈرە ۋە قوتلىنىمە سەنە
چاللىشىردى.

قىرمدىن چىقارنى، بويوك چارشى يە
كىردىك؛ شمدى، روسيە نىڭ ماضىسىنى، تارىخىنى
تىرك ايتىش، حال حاضرىنە، حىيات حاضرە
اقتىسادىيە سەنە داخلى اولمشىدۇق. موسقوۋا چارشىسى،
روس طرزى مەھارىسىنىڭ دىنى اولمايان بىنالىرە
تەپتىقىلە ۋە جودە كىتىرىلن كى بويوك ۋە كىمەل
بىر ائىردىر. بىر چوق مىليونلەرە مال اولان بو
قوجە بىنا، اولدقچە ظرىفدىر. بو طرزى مەھارى
قبالقلە اينجەلكاردىن مەركەبىر: شىرقىڭ، چىن
ۋە توركىڭ گوزل سەپت قولبىلرە شىمالى روسيە
نىڭ قالىن چاملىرىنى آندىران كودوك ۋە قالىن
عمودلر، - كىشىرىنى ايتىشنى اقوامنىڭ تىزىمىنى
نظرە چارپان كوچوك كوچوك اشكال مەختەفە
ايلە بوتون صىخوق ئىلكتلەرە خاص عەظىمە ۋە بويوكسىك

موسقوۋا اوپنچى آلەكساندىر اخطار
ايدىن بىر چوق شى ۋەردىر: ايلكى اوڭچە، بويوك
ۋە جودلى، قوجە قارىنلى، اوزون صىقلى، اوزون
البسەلى تىجارلر، موسقوۋا ھىيات تىجارىيەسى؛
ئانىا شەر، كىشى غايت كىشى، پىك
دىندار، ئالنا بەش بىنا ۋە كىسالىر... اوناڭ
زىمانىدە، بالخاصە سىياسەت ۋە مەھارىقىدە بىر نواع
روس رومانىسىمى حاصل اولمشىدۇ. اوروپادە،
بويوك اختىلالنىڭ عەكس سىلە قرون وسطى،
استىقلال ۋە قانلىقنىڭ تىتىراتى قارىشەرق رومان-
نىسىم ۋە جودە كىدىكى كىبى، ايكىنچى آلەكساندىر
اوروپانى، اصلاحاتپىرور، اولدقچە حىرىتىكار
زىمان سىلەتتىدىن سوڭرەدە يەنە عەكس حىرىتىكار
اولمىق اوزرە، روس، ارتودوقس، مستىب
بىر رومانىسىم مەيدانە چىقىمىشىدۇ. افراط ايلە
تەصبە ھىلى ۋە دىنى كوسترلىمكە بىرابر، شىبەسز
بودە اوروپا مەقدىلكى ايدى: الى آلتىش
سەنە اول غىربە اولان، شمدى روسيەدە
تىكرارلىيوردى. بو دورەدە كىسالىر، موزەلر،
بىلدىيە دائىرەلرى، چارشىلر، اھمىتلىچە بىنالىر
كىشىسى، غىرب اسالىبى تىرك اولنەرق،
اسكى مەبەنىنىڭ تەپتىقىلە حاصل اولان بىر نواع
بىكى روس طرزى مەھارىسىدە انشا اولنىوردى.

(*) باشى ۲ نچى عددە

وار: سوقاقلردە يوك عربە لرى، باليه لرى، اونلرى سوران، طاشيان عملە؛ ايشلى ايشلى فوشوشان كاتبلر؛ پروقار قونوشان، قوجه فارنلى، اوزون اينجه صقللى روس تاجرلرى، يانلردن كچركن «غ» لرى تويلارى اوپورتن، ال، آياق، آغز و بورونلرىنى متمادى ساللا- يوب پك عجله فونوشان يهودى لرى... دار سوقاقلرى كولگه لرىلە قاپلايوب دائىما رطوبتلى طوتان دورت بش قانلى كاركيىر بنالرك، هر قاتى بر تجارخانه ويا بانقه ايله اشغال اولنمش... هر قپوده بر سورى اسم محكوك لوحه لرى؛ تحفدركه بو اسملر آراسنده روس قدر، بلكه دها زياده اجنبى، باخصوص يهودى، آلمان اسمى وار...

ايشته شمدى روس حيات اقتصاديه سنك تمام قلبنده يز. موسقوا، موسقوانك بورسه (بيرزا) جوارى، بوتون روسيه نك مركز مبادلە سيدر. چينك چايى، سبير يانك پوست دريسى، تركستانك پاموق و ايبكى، قرغزستانك يون و يباغيسى، بوتون بوخام اشيا، روس صنايع عظيمه سندن چيقمه و ياخود آوروپادن كلمه اشياى معوله ايله بوراده مبادلە اولنور. بو مبادلە نك اڭ فعال عامللرى يهودى لرى، ارمنيلىر، آلمان لرى و روسلردر. اوللرى، تاتارلر يعنى شمال توركلريده بو بويوك آليش و يريشده ذيب دخل ايدبلر. آسيا امتعه سى، صرف اونلر واسطه سيله روسيه يه كيچردى. صوك زمانلرده يهودى و آلمان، حتى روس تجارخانه لرى پاموق، يون، يباغى و ديري تجارتنى تاتارلردن نزع ايتديلىر. شمدى موسقواده اسمى صاييله بيله چك يالكز بر نورك تجارخانه سى واردر...

آرتيق قارنمز آچيقمشدى. يڭى ياپيلمش

چاتيلر بو اسلوبده بر بريله آز چوق امتزاج ايتمشدر.

بو قدر چوق پاره ايله بو قدر زنكين ايشله نمش، شهرك مدار افتخارى بر آيه نك، روسيه ده ارلماسه، شبيهه سز محافظه سنه اعتنا اولنوردى. لكن روسلرده توركلر كى، بر شى ياپنجه يه قدر چاليشلر، صوكره سنه باقمازلىر. كيم بيلر، تميز طوتيله بيلماسيچون كافى خدمه سى يوقمى؟ وارده باقميورمى؟ - قپو آچوب قپايارق او يوقلايان ايشسز قپوجيلرك بولنماسنه كوره باشقه لرينك ده وجودى تخمين اولنه بيلور.

بز كي ردكمز زمان چارشیده پك آز آدم واردى. بونلرده اشيا آليچيدن زياده، بوش زماننى اولديرمك ايجون مقصدسز دولا شيچيلره بگزييورلردى.

چارشينك ايجنده اوچ دورت قات دكانلر، مغازه لرى صيره لنمشدر. دكانلرك بر چوغنده آلتونلى كموشلى، هر درلو ذوق صنعتدن عارى تصاوير مقدسه ساتيلىور. كوشه لرده، اويونجاق، رسم، كتابجه ساتان سيركيلىر ايله، چارشينك اورناسنده پك عادى ايشلنمش، صوسز فسقيه و حوض، بنانك عظمت وجد يتيله طبان طبانە ضددر. كوشه رسمچيلرى، روس-ژاپون محاربە لر ينى مشعر، قرون وسطى تصاوير ينى آنديران، رسملر آصمشلردى: قرمزى البسه لى، قنار يه صار يسى صقللى، يشيل آتلى ديو قدر بيوك فازاقلر، ماوى البسه لى، طونچ رنگلى، ميهون صورتلى ميني ميني ژاپونلرى قوغيورلر، اولديرييورلر؛ فازاقلدن بر ياره لى بيله يوق... اوخ حقيقت!... چارشيدن چيقوب، اصل تجارت سوقاقلرينه دالدى. بوراده حيات، هم كايى بر حيات

تخریباتی، تحقیراتی بڭ درلو مواد کیمیویه ایله
اورتوب، یوزینه ساخته بر لطافت ماسکه سی
کیچرن بوز والایلر، هر کوردیکی ارککڭ جنسنه
بیلیشوب صیرتمقله حیات صاندقلری اومحقریت
دائمه یی بر آز دها اوزاتمق ایسترلر...

سکزه، طقوزده دولان بوباغچه صباحڭ
ایکیسنه، اوچینه قدر بیر وبا خصوص ایچر:
فرانسه نڭ شامپانیالری، بوردولری، رهن کڭ
مجارستانڭ شرابلری، پورتکیزو اسپانیانڭ
ماده را و مالاقلاری، خلاصه بوتون دنیانڭ
سکره، یعنی انسانی حیوانلغه اعاده به یارایان،
سوسلی شیشه لر ایچینه صاقلانان هر نوع زهرلری،
بوراده فیچیلرله صرف ایدیلمر... کیچه یاریسنه
طوغری هر کس سرخوشدر. باغچه نڭ کوشه لرنه
ابراز صنعتله اوغراشان جانباز، حقه باز، پرنده
باز و سائریه هیچ کیمسه آلدیرماز. ایکیده
برده سسی یوکسه لن اورکستر و چنکانه
باندوسنڭ پارچه لری، هر ماصه باشنده آتشلنن
حیوانیت منبهه یی کورو کلمکدن باشقه بر شیئه
یاراماز. هر کیچه ساعت ایکی یه طوغری ارمیتاژ
ویا آمون، انحطاط روماسینڭ باکوس بایرام
لرندن هیچده فرقلی دگلدر... (آخری وار).

بالار تعلیمی

و معلملر

زیب و بلیم

اوزلری یوونر و کیونرگه باشلادیغی ایله
بالالرنڭ ذهنلری خیلی کیگایوب عقللری آرتور،
آنا و آناسینی، باشقه یاقین و ایدیه شلرینی
سردیکی حالده اوشبو محبتینڭ بر درجه ده دگل
ایدیکن ده آیره بیلور. خلاصه: تربیدی ایله

بر اوتلڭ یمکخانه سنه کیردک. موسقواده بیله،
اسلوب ملی حماسی کیچوب کیتمشدر. ذاتا
باشقه شهرلره، مثلا پترسبورغه بو حما او قدر
سرایت ده ایتمه مشدی. یمک بیدیکمز مسافر
خانه ودها بر چوق جسیم بنالر، اسلوب جدید
و یاخود اسلوب انحطاط دینلان طرزده انشا
اولنمشلردر. بونلرڭ همان جمله سی بر ایکی
ثقیل استثنان باشقه - تماما تقلیددر. بونلرده
روس روحی آرامق بیهوده در. دور انحطاط
روحی روسلره کیروب، بر نوع سوق طبیعی
ایله، شمدی آروپانڭ بعض طرفلرنده حکم
سورن بو طرز جدیده سوق ایتمشدرده، ظن
ایتمم. نه اولورسه اولسون، طعام ایتدیکمز
سالون، ساده لکله گوزل و کبار انکلیر
اوطه لرینی آندیریر، ظریف بر شیدی.

بر موسقوا کیچه سید کیچرمک ایستردک.
ارمیتاژ و یا آمونه کیدوب، موسقوا زونکینلرینڭ
صورت سفاهتنی کورمک، بویله جه بر کونلک
موسقوا حیاتی تماملامق لازمدی. لکن غربه
چیمق، هیچ کورمدیکمز برلره بر آن اول
آیاق باصق اوزوی شیدی بوکامانع اولدی؛
آقشام قطاریلله حرکت قراریمزی بوزمادق.
بونکله برابر، اولگی مشاهداتمله، موسقوا
کوننڭ بو نقصان قالان قسمنی اکمال ایدیه بیلورم.
موسقوا انکلجه محللرینڭ خاصه ممتازه سی
یالانجی ضیا ایله یالانجی کوزللکڭ زیاده لکیدر.
مثلا ارمیتاژه کیریورسکژ: غایت پارلاق،
فوق العاده بیاض بر ضیا در حال کوزلریگزی
چالشدیریر، سوکزه آدیم باشنه بر، پک سوسلی،
اویالانجی ضیا ایله یالانجی کوزللکی اویغون
خفیف اخلاقلی بر قادینه تصادفی ایدرسکژ...
سنه لرجه سور وکلدیکی حیات سفیلانه نڭ براقدیغی

نازك مسئله لر سويلا ببالارنڭ ذهنلر ينى
 آريتمق بيوك بر ياكلش اشدر. حتى بالانڭ
 ذهنى اوتكون اولوب كوب شيلر بيلورگه
 استعدادى كورلسه ده بوگا ميدان ويرمك
 يعنى بالانڭ ذهنى آرتق كيگايتمك درست
 دگلدر. ذهن طبيعى صورته كيگايتمك وارسون
 وشول نسبت ايله ده درس لر ويرلسون ا يوقسه
 بوغازدن اوتديكىنه قاراب آشاوچى و صوكره دن
 معدنه نڭ هضم ايله آلمادىغى سببندن خسته
 فالوچى آدم قىلندن فائده يرينه ضرر حاصل اولور.
 واقعا علم و بيلمك غايت گوزل شى
 اولديغىدن آتا و آنالر بالالريڭ كوب
 نرسه اردن خبردار اولمقلىرىنى آرزو ايدرلر،
 اكرده ممكن اولسه بتون علملكنى بالالريڭ
 كوكللرينه قابچقدن بوشاتور كى بوشاتمق
 استرلر، لكن هر شينڭ معلوم وقتى واردر.
 طبيعى وقتى يتمازدن مقدم هيچ نرسه نڭ ميدانه
 چيقوينى اميد ايدرگه ياراماز، بونى اونوتمازغه
 تيوشلى. زيرا طبيعى حاللر خلافينه ميدانه
 كلمش شيلرده دوام و بقا اولماز و فائده كورلماز.
 خلاصه : بالالرنى اوزلرى بيلكان
 نرسه لرندن باشلاب (آنا و آت، چانا و آنا،
 آربا و آش، يذهور و قار، توپراق و آغاچ
 كى شيلردن) اوقتورغه و بيلمگان شيلرنى ده
 يواش، يواش شونلر سببندن بيلدرگه تيوشلى.
 اوشانداق بالالرنڭ آكلاولرينه، بيلولرينه
 تايانوب نچكه نرسه لردين معلومات ويرمازگه،
 اولچاودن طش كتاب اوقورغه عادتلندر مازگه
 تيوشلى. زيرا، كتاب و حكايترلرنى كوب اوقومق
 سببندن بالالرنڭ سكرلرى عركت گه كلور، طبيعتلرى
 ده اعتدالدىن چيقوب بوزولور. «آز اوقوتمق،
 ينگل آكلانمق» تعليم و تربيه بابنده اڭ
 برنجى دستور ايدىكندن معلم اصلا غفلت ايتماسون!

تربيه سز بالالرنڭ عادت و صفتلر ينى - يانده
 اولانلرنڭ اوگره تولرينه كوره آكلارغه قدرتى اولور.
 اوشبو شيلر بالاللق زمانلرى ايچون كفايت ايلر
 ايسه ده كله چك زمان آدمى اولور ايچون كفايت
 ايتماز، بلكه دخى پك كوب شيلر بيلورگه
 لزوم اولور. ايشته بوزڭ ايچوندر كه يدى
 سكر ياشلرى كوردىكى ايله بالالرنى مکتبلرگه
 يباررگه و نيچوك اولسه ده اوقتورغه احتياج توشار.
 كنديسى هيچ كوره ادىكى، ظاهرى
 حاسه لر نڭ برى واسطه سيله بيلمادىكى شيلردن
 باشلاب، اوقتورغه كوشمك عادت تابالانڭ ذهنى
 بوزمق اولور. صحرانى خلقلرنڭ بالالرينه،
 حتى آنالرى و آنالرى ده بيلمگان پاراخودلر،
 تيمر يوللر، تاش بنالر حقنه سوز سويلامكه
 وشهرده طوغوب اوسمش بالالارغه آشاق ساچمك
 وايگون خدمتلرينى كورمك حقنده معلومات
 ويرمك اصول تربيه گه خلافدر.

سكر ياشندن اون اوچ ياشينه قدر اولان
 بالالارده نچكه شيلرنى آكلامق قابليتى وارلىقى
 تجربه ايدلنوب بيلنميشدر. لكن بو قابليت،
 موسمندن مقدم اولديغى ايچون صافلارغه و احتياط
 ايله استعمال ايدرگه تيوشايدر. آزر قيدسزلىق
 و اعتبارسزلىق سببندن مذكور قابليت نڭ، تاش
 ساوت و پياللا شيشه لر كى اولديغى كورلميشدر.
 اكرده معمار جزئى برسوء استعمالده اولنورلر
 ايسه بالالارده اولان مذكور قابليت سلامت
 دوام ايله آلماز. بلكه بوندن صوڭ منگو
 تعمير ايدلميه چك و توزالميه چك صورته خراب
 اولور. اوشبو سببندن اقتدارلى و اصول تربيه
 ايله آشنا اولان معلم، بالالرنڭ قابليتلرينى
 سودا گولرنڭ ميزانلرى كى كوز اوڭنده طوتار
 و ويره چك درس لر ينى ده هر وقت شونكله اولچاب
 صوكره تلقين ايدر.

بندەگە خطاب

(روسچەدن ترجمە)

طاش، آلتون ياقېرىنى
مەبۇدۇم، دىب آتامما؛
كوكدە يىردە ھەم سۇدە
اوزىڭغا پۈت ياصامما.

*

پۈت ياندى، مەن سۇگولەم،
سەنڭ قەدرىڭ جۇيولما؛
روھىڭ، كەھن آلدەندە
قەربانلىقىغە قۇيولما.

*

قان مۇئا، قەربان مۇئا!
مەن تىگرېمەن، اسمە «بار»،
مەنەم ھەر شىگە
جان بېرەر ھەم اوپ ياغار.

*

سۇئامەن يەرنى بېرۇپ
اوجماخنى بېكلاپ آلدەم،
سۇفانڭ بلان يەر طەرناب
كۈن كۈررەگە آڭ سالدەم.

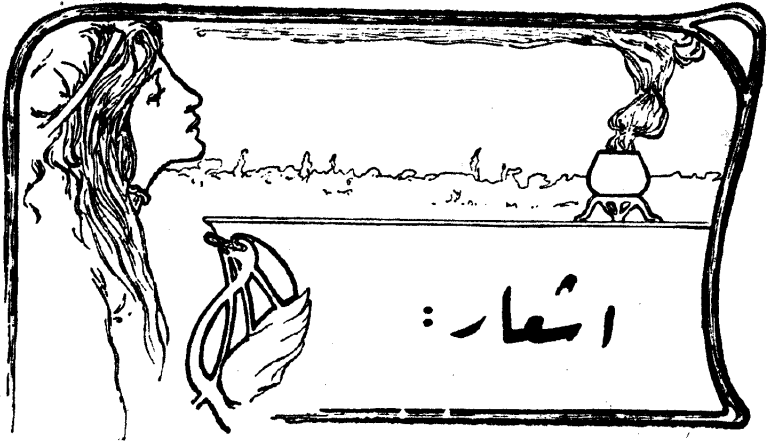
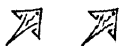
*

طاڭدەن كېچكە چە اشلە،
آچقىقان قارنىڭ طويار،
سۇيگان خاتونىڭ، اودە
آرغانلىرىڭنى جويار.

*

مەندەن رەھمەت كۈررەسەن
بوتاندەن امېد اوزسەڭ
باشىڭ سەجدەگە قۇيۇپ
مۇئا قەللىڭنى سەيسەڭ.

سەئىدى.

اشعار:

متورمە بىر قېز لساندىن:

اوصاندىم پەك شو كەنجلىككە
ھىيات نوجواندىن
صەرار دەم سولدىم آرتىق بىن مەھىط
آشىاندىن
عەياندىر ھەپ شو احوالەم نەگا،
انفەالمەن
امېدەم يوق شو آن طائىلى
ھىيات ھەم جەننەدىن
سەرمەست عەزەم وافتراقەم شو
أرض و آسماندىن
نە كۈچەدىر لىكن آيەلمەق
آغوش مەھرباندىن
ألوداع اى مەجبانەم!
اى سۇيەملى كەلشەن!،،،،
شەيدەدى آرتىق قەرا كەلەق
مەقبەر اولور مەسكەنەم،
آغلامە ھەيچ شو حال
اصفەارمە باقۇب مادەر!
بۇ بىر مەل ھىياتەدىر؛
بۇ عالمە كلەن، كەيدەر.

قەاضى زادە
ھەسەن نۇرى

تقریر

بدايت الاسلام. تعليم القراءت.

عبد الله توقايف ديوانى.

اوشبو اسمك اولان اثرلر، صوڭ كونلرده قران شهرنن تورلى مطبعه لرده باصلوب تارالديلر. «تعليم القراءت» ايله «بدايت الاسلام» ابتدائى مكتبلرده بالارغه اوقونولمق ايچون يازلمشلردر. «عبد الله توقايف ديوانى» ايسه معلوم شاعر لردن عبد الله افندى شعرلردن عبارت بر مجموعه در. باشقه شعرلرى قيبيلندن بو ديواننده اولان شعرلرى هم گوزل ورغبتليدر. اثرلرنڭ هر برى هر يرده مشهور كتابچيلرده اولسه كرك.

مراسله و محابره

«قره قارلى» شهرندن:

«شورا» نڭ (كچن ييل) ۱۸ نچى عدد نده نشر ايدلمش مكتوبده، يالكز مسئله نڭ اصللره خلاف ايدىكى كوسترلمشيدى. بوگاده سبب، مفتى افنديلرڭ مسئله يى كركنجه تفصص ايتيه رك فقط بر نچه قرنندن بير و تمل آتمش و اساسى قوت آلب ده شاخ و بركى چوغالارق جهلهء عالم تراشلىر يمزڭ و آنلرڭ توابعى اولان عوامڭ اجتنا ايتديكلرى ثمرات تقليدك الجاسيله غث سمين كتابت بيوردقلرى بربرينه طبان طبانه ضد فتوالرى ايدى.

بو مسئله ده احتياط ياخود استدرارك الظهر نامنده بديع بر نمازڭ مرجانى عليه الرحمة نڭ تنبيهلرندن صوڭره ديدء بصيرتمزى آچاراق كندى المزده موجود فروغ فقهى تتبع ايدء رك

نه قدر اختلافاته اوغراديشى، اننافلرڭ ده نه درجه ده متذبذب و متزلزل ايدىكى كورمش و بيلمشيدك. بو انتباهمز، بزه بوندن صوڭره اويله بر متردد و متذبذب بديع نمازى ادايه ممانعت ايتمشيدى.

مكتوب مذكوره بحثڭ بو طرفنه اصلا كچماش ايدك. زيرا فكرمزچه مسئله يى اويوز دن تتبع ايتمك ينه بر خيلى تصويرات ايچاب ايدردى. ايكنچى سبب ده مفتى افنديلر مى ايقاط ايدى كه هيچ اولماز سه (اعنى تقليدى ترك ايدء مزلر ايسه ده) بويله بربرينه معارض فتوى ايله عالمى خنده زن استغراب اولمء دن وقايه ايدء لر. چونكه كمينه فرغانى الاصل اولديغمء دن همجنس و همشهر يلمزڭ بو درجه يه نزوللرينه قطعياراضى دگل ايدم (اعنى عالمه اضحوكه اولمء لرينه وجدان كمترا نه م روى قبول كوستره مزدى). اوچونچى بر سبب ده قارئين كرامڭ بو خصوصه گى رآى و اعتقاد لر ينى (ممكن اولورسه) جمع ايتمك و ملت مرحومزڭ حواصلين اعتبار ايتمك ايدى كه نه حالده و نه مركزده دوران ايدىيورلر. بزم بويله بر نگران و قتمزده ايدىكه ۲۲ نچى عدد «شورا» ده اوشبو خصوصه حسن افندى پوناماروف امضاسيله «پيتروپول» دن يازامش بر مكتوب شريف كوزكدى. مثالى ايسه بينه بزم (بزلر بر نچه ذات اولديغمء دن لفظ مفرد استعياب ايدء مز، شونكچون «بزم» يارارز) اعتقاد و عمامزڭ تصويرى اولديغء دن محررينه غائبانه عرض تشكره كنديمزى مديون بياورز.

فاضل مكرم حسن افندى بيوردقلرى كبي بزلرده يكرمى بيله قريب احتياط و استدرارك نمازنى ترك ايتمشز. جامعه ده اكرده جمعه دن صوڭ اداى صلاة لازم اولسه تردد ايله دگل بلكه

اختیارده یوقدر . زیرا بونلر هر بر فرد امتنک کنج خلوتخانه سنده اوپوروب یازدیغی فکر خصوصیسیدر . بویله خصوصی فکرلر و افرادنک رأیلری اصول شرعه الحاق ایدلورسه (معاذالله) شرع شریفنک نه قرارنی قالور و نه اعتبارنی ! نبی صلی الله علیه و ساهنک : « من کذب علی متعمدا فیاثبوا مقعه من النار » بیوردقلری حدیث شریف ، شویله اعتبارسزلقلردن احتراز یوزندن تنبیهلر یدرکه امت مرحومه سین طریق مستقیم شرعدن یازماسونلر ، دیه تأکیدانی بیورمش لردر .

شرع شریفه اعدا و اغیارالی ایله مکرر و افسادا ، تجویلا و تغلیطا ادخال ایدلمش شیلری اخراج ایله شرع شریفی تهنیب و افراد امتی خبط و خللندن وقایه ایتمک عالملمزک وظیفه لری ایکن ، بونی ادا ایده چک یرده کندیلاری نه قدر بذور ضلال زرع ایدرلر . بونی کورهن و بیلن آدمک یوره گی یاناماسی امکان خارچنددر . بونلردن بریده ۱۸ نچی عدد «شورا» ده نشر ایدلن فتوالر یدرکه برنده شهرده و شهرلرده احتیاط یوزندن ادای آخر ظهر واجب دیپولور و دیگرنده ده بادیه ده جامعدن قریه دن مجرد فرق آدم ایله جمعه ادا ایدلسه فرض وقت ساقط ، دیه تمپیر ایدلور . سندلرنده ایسه فتوالرینه ناظر و آنی مقوی بر جمله وجود اولماز . بویله و بویله فتاوی نشر ایدلورسه بذر ضلالدن دیگر اولماز .

نبوت و نزول وحی بیللری اولان یکریمی اوچ سنده و خیرالقرونک اولی و خلافت حقه اولان خلفاء راشدین عصرنه ، ثم الذین یلونهم قرنی اولان تابعین اولین قرنده و ثم الذین یلونهم قرنی اولان تبع تابعین قروننده و معیار شرعی جمعه و غیرها اولان حرمین شریفینده

نعینن ایله تطوعمی ، قضای نه در ادا ایتمه لی . افضل ایسه حسن افندی دیدیکی کبی صلاة جمعه دن بعد جاهی ترک ایله خانه یه رجوع ایتمه لی و ایکی رکعت سنت اوده مه لی ، بویله ادا ایکی جهندن لازم و لابددر . اما دورت سنت و دورت رکعت احتیاط ، ینه ایکی سنت که جمعا اون رکعتدر ، بعینه اولی نمازی اولمادیمی ؟ بونی کورن عوام ، بتون ظنر اعتقاد ایتمازمی ؟ جمعه ننگ فرضیتی نره ده نالیدی ؟ حالبوکه صلاة جمعه ننگ دلیلی منصوص قطعی محکم اولوب ، آخر ظنر یا احتیاط ظنر ایچون کتاب وسنتدن دلیل اولمادیغی کبی خیر القرون ده ده بوننگ ایچون هیچ بر اجماع روایت ایدلمش دگل . اولی نمازی ایسه دیگر دوردی کبی عمومی دلیل ایله مثبت اولوب منصوص و محکم قطعی ایسه ده جمعه ننگ دلیل خصوصیسنه مغلوب دوشه چکی ادنی تمیز اهلنه کالنار علی المنار معلومدر . اما فرونده احتیاطه کتوردیکاری عله لری : « فرضا بر قریه ده متدد جمعه ادا ایدلسه یاغود قریه مصریته بالغ دگلسه ، احتیاطا ایکنچی ظهر ادا ایدلسون ، جمعه ایله فرض وقت ساقط اولمامش ایسه بوننگ ایله تدارک ایدلسون » کبی بر ایجاب که بونی « مرو شاه جهان » ده جنگیز خروچندن بر آز اول قنیه مؤلفی زاهدی جنابلری فتواسی ایله ایدلمش و آندن غیرنی نه قدر کتابار اواسه ده اولسون ، مأخذی ینه قنیه کتابی اولوب ، متأخرون تحقیق و تفحصدن غیرنی حد و نحل بالنحل نقل اید یورمشلردر . زاهدینک نه مذهبه و نه اعتقادده اولدیغی هر بر سواد خواننگ معلومی اولدیغندن آننگ باره سندن سوز سویلامک فضلدر . بو بحثنک الگ بیوک شاهدی معتررات متوندر که هیچ برنده ذکرنی سبقت ایتدیکی کوزکمز . شروح و حواشی ایسه نظر

ایکی فتوای شرعی یہ عائد ایدیکی معلومدر۔ مذکور فتوالرنی ویرمش مفتیلر بو طوغرودہ مطبوعات واسطہ سیلہ واقعہ نی ایضاح ایتہکاری رجا اولنور۔ ادبی صورتہ عرض ایدلن بحثلرہ یا ادبی صورتہ سندلی جواب یازمق یا کہ خطا۔ لقنی اعتراضی ایتہک وفتزانی قایتاروب آلق لازمدر۔

«پریژوال» شہرندن:

زکات و عشر، نذر و فطر کی واجب صدقہ لری طوغریدن طوغری جمعیت خیریہ لری صندیغینہ، مکتب و مدرسہ لری فائزہ سینہ ویرمک شریعت فاشندہ درست اولورمی؟
زین الدین بن تاج الدین.

شورا: - بو کونلرہ «اسلام مکتب لری وزکات» اسمک بر رسالہ طبع اولنہ در۔ اوشبو سؤالکز حقندہ مذکور رسالہ دہ بر قدر سوز یازلمشدر، مراجعت ایدرسز۔

«استرخان» شہرندن:

«عاشورا» کونندہ بعض مسلمانلر ماتم طوتدقلری حالده بعضیلری بایرام ایدرلر۔ بر قرآن ویر پیغمبرنی تصدیق ایدوب دہ بر قبلہ گہ یونالمکدہ اولان قومنک بو درجہ دہ بر برینہ ضد روشدہ حسیاتینک سببی نہ در؟ بونلرنک فانغیلری ہدایتدہ اولوب دہ فانغیلری رسول خدا بولندن صابمشلردر؟

.....

«شورا»: - بو طوغرودہ کلہ چک دہ بر مقالہ یازلور۔

عجبا بو احتیاط و آخر ظہردن سوز، حکم و فتوی عمل واقع اولدی ایدی؟! یا اوذوات کرام بوندن مساہلہ یا نسیان ایتہشلمری ایدی؟ معاذ اللہ! بویلہ دیمکدن و اوکرامیلرہ بویلہ بر لکہ اسناددن حق تعالی بندہ لری ننگ ہم دیاین ہم فہمین حفظ ایتسون! دیلہ آلق دگل بلکہ یوقودہ اولسون کوشہء خاطر دن کچمہ سی ممتنعدر۔ بو نمازی ایجاب ایدن افندی چوندن بونک جوابینی عمومہ عرض ایتہ سی بونینگ بورچی ایدی۔ اما بووقتہ قدر او افندیلر (مفتیلر) دن لا ونعم بر سوز ایشدلمدی بلکہ «تاشکند» دہ «شورا» ننگ اولندر مشاورلری یوقدردہ مفتی افندیلر حالا عرصہ تحریردہ جولان ایدن گفت و شنودن بی خبردرار والاجسم ذی حیات بو کونہ قدر بر حرکت ایدردی۔ کمینہ دیدہ دوز ایدی کہ منتیلردن آز وچوق تحریر اولور مجموعہ یا جریدہ لردہ عالمہ بروز ایدر او زمان بن دہ علی قدرالوسع والطاقة قلم جنبان اولورم۔ گرچہ علومدن بی بہرہ ایسہم دہ بر نوع قرائتہ صالح بر قامہ مالکم کہ اودہ بنم کی فقرایہ سرمایہ مبارزہ اولور دیہ، حتی بونی واتع مطابق بیادیکدن سرور ایدم۔ لیکن بنم بو فکرم بوشہ چیتدی، افندیلر شقہ شقہ ایتہادیلر۔ «شورا» ننگ دیدیکی کی سکوت عرصہء تحریردہ جراب اولہ ماز، سکوت ایلہ جواب ویردک دیہ مازلر۔ زیرا عالم تحریر وجرائتہ اصطلاحندہ بو قبیل مسائل معین بر مدتہ مجاب اولمازسہ ملزم اولدی وایدلن اعتراضی قبول ایتدی دیمک اولور۔ واللہ اعلم بالصواب۔
کمینہ محمد جان محمد صالح الحجندی۔

شورا: - اوشبو مکتوب تاشکند مفتیلری طرفندن بر برینہ نقیض صورتک ترتیب ایدلمش

ايجراسى

بلغار استقلالى نىڭ اڭ باشلاب روسيه طرفندن تصديق ايدلووى آوستريا ايله روسيه آره سىنىڭ غى مناسبت سياسيه نى دخيه كيرگنلىشدره توشه چكدر. تركيه نىڭ ياش پارلامينتى پك مهم وزور واقعه لر كچردى. تارىخدره امثالى كورلمگان روشده بيوك بر موفقيتله ۱۱ ايول انقلابنى وجودكه كيترگان ياش تركارنىڭ قوت ونفوذلىرى، عثمانلى خلقى نىڭ حریت ومشروطيت يولنده غى اتحاد وائتفاقلرى بتون جهان حضورنده يگىدىن بر قات ميدانته قويلوب، عثمانلىلارغە مدنيت دنياسىنىڭ حرمت واعتبارى دخيه آرتدى.

مشهور صدر اعظم كامل پاشانىڭ ادارە مشروطه گە غير موافق بعض حركتلىرى كوريلو برلن يگى تركيه پارلامينتى بالاتفاق ديرلك درجه ده اكثریت ايله بوڭا عدم امنيت بيان ايتدى. ملتنىڭ انابت ايتدىگى حلمى پاشا صدر اعظم تعيين اولنوب، تركيه امثال غە مستند حقوق ايله پارلامينتاريزم دورينه كردى. بتون مملكتنىڭ حياتنى صارستوا احتمالى بولغان بوندى زور واقعه نىڭ بو درجه سرعت وسهولت ايله رهنه نووى يگى تركيه ايچون بيوك موفقيتدر. تركيه ده گى اشلر نه درجه موفقيتلى ايسه آنىڭ كورشيسى بولغان ايكنچى مسلمان حكومتندە ايرانده اشار شول نسبتده فنا وقايغولى در. بتون مملكت آه واه اچنده. بو مملكتده حریت ايله استبداد صوغشى نىڭ نهايت ونتيجه سى كورلمى. بتون اساسى حریت ومشروطيت اوزرينه تاسيس ايدلگان اسلام ديننده گى بر حكومته بو حالنىڭ دوامى بتون عالم اسلام ايچون قايغودر.

سياست دنياسىنى اڭ زياده مشغول ايتگان بالقان مسئله سىنىڭ هنوز بر نتيجه سى كورنمى. كوندىن كون يگى بر شكل گە كره بارا. تركيه - آوستريا آره سىنىڭ غى مسئله حل ايديلورگە يقينلاشديغى وىكره تركيه - بلغاريا مسئله سىنىڭ تيز حل ايديله چگى اميد ايدالدىگى بر زمانده، تركيه ايله بلغاريا آره سىنه روسيه نىڭ فاتناشوى اشنى دخيده اوزگارتدى وبودقيقه دن اعتبارا بالقان ياريم آطه سىنىڭ روسيه نىڭ نفوذى آرتوب، روسيه ايله آوستريا آره سىنه رقابت سياسيه يگىدىن ميدان آلدى، وشونىڭ نتيجه سى اوله رق آوستريا ايله صربيه آره سىنىڭ غى مناسبت دخيه آرتوغراق بوزولدى.

حاضرگى حاله آوستريا ايله صربيه آره سى تمام بوزوق بر حالده اولوب، بو ايكى آره ده صوغش چخوى احتمال طوتولمقده در. شول سببلى ياوروبا حكومتلردن بعضيلرىنىڭ ايكى آره گە كروب بونلرنى كىلىشدررگە وصوغش خوفنى بتررگە طريشه چقلىرى آڭلاشلمقده در. ايكنچى طرفدن ايسه، آوستريا اوزى ياوروبا حكومتلرينه مراجعت ايدوب، صربيه نىڭ سكوت واعتدالغە قايتووينى، يوقسه صوغش آچارغە مجبور بولاچاغنى بادر مشدر.

شونىڭ ايله برابر، تركيه - آوستريا، تركيه - بلغاريا مسئله لرىنىڭ اوزاقلامى حل ايديله چگى وبالقانغى سياست مركزى نىڭ طوغرىدىن طوغرى آوستريا ايله صربيه آره سىنه وشول واسطه ايله آه - سترىا ايله روسيه آره سىنه كوچه چگى كوتولمقده در. آره لرى آوستريا ايله يقين بولغان بلغاريا ايله روسيه نىڭ آره لرى دخيده توزه لووى،

سوغه :

جراچك ترقیسی

حاضر آوروپاده خصوصاً آمریقادده جرا-
حلك فوق العاده ترقی اینده در. آمریقانك
« نیویورق » قلاسنده غی دوقتور « لیسسه »
گه بریاش صوفریگت بارغان. کوزلری جرا-
حتلانوب صطلغان ایکن. بوندی کوزنی هیچ
توزه ته آلپلر ایدی. دوقتور لیس بویگتنك
کوزلرینك اوستکی قاتلرین کیسوب آلوب،
اورنینه بز قویانك کوزلرن کیسوب آلوب
قویغان. بونلرنی ۶ کون به یلاب طورغاچ، بونلر
کشینك اوز کوز نامرلرینه یالغانوب کیتکانلر.
حاضر شوشی کوزلر ایله واق حرفلرنی ده طانی
آلادر.

دوقتور لیسسه اوزافلامی طوما صوفلرنی
کوزلی ایتارگه ممکن بولاچغن سویلی. اول
چاقده کشینك اوز کوزن آلوب یا شا کوز
قویاچقلا ایش.

یا شا کوزلك

روس مهندسلرندن اسمیرنوف صواستنك
کورساته طورغان مخصوص کوزلك اختراع
ایتمشدر. کشی صوغه چومسا کوزی کورمی.
بو کوزلكنی کیسه همه نرسه نی آچق کوره جك،
بو کوزلك، پاراخود توبی توزه توچیلرکه هم
صودن انجی و مرجان چغاروچیلرغه بیک زور
فائده کیتره جکدر.

چیخوتکهدن دوا

مارماریق آتلی فرانسوز دوقتور ی چیخو-
تکه دن یاخشی چاره طابقان. چه چه ک کیسکان

کی، چیخوتکه آشلی ایکن. بوندن یینگل
چیخوتکه پیدا بولوب تیزبته. بو یینگل چیخو-
تکه، فاطیسندن صاقلی؛ اگر فاطیسی ئله ککان
بولسه، آنی بتره. مارماریق اوشبو چاره ایله
۱۳۸۰ کشینك ترلووینه سبب اولغان؛ هر یوز
آوروئك ۶۵ سی بو چاره آرقاسنده ترلگانلر.

هوا آربالری یاریشالر.

فرانسیه نك جنوبنده تله گان یاغنه اوچا
طورغان ماشینالرنك چابشی بولاچقدر. اوزا-
غراق بارغانلرینه مکافات بیرر ایچون ۴۰ مك
صوم آقچه حاضرلانگان.

هوغو

فرانسوز محرلرندن هوغو اوزینك
« بختسزله » اسملی رومانن ۳۴ ییل یازمشدر.
بونده ذکر قیلنغان کشی و اشله همه سی ده واقعه
بولغانلر.

یگرمنچی عصرنك فلاکتاری

اون طقوزنچی عصرنی اوزانغان عامما،
حکما، سیاستیون، اجتماعیون، عوام...
والحاصل هر کشی یگرمنچی عصرنی زور بر
امید، بویوك برصمیمیت ایله استقبال قیلغانلر
ایدی.

نی الحقیقه اون طقوزنچی عصرنك تربیه
ایتکان نوزاد مدینتی یگرمنچی عصرده اوسه
جك، بناءعالیه خلقت آدهدن بیرای دائما
خسته، دائما مظرب، دائما مزبای فلاکت
اولغان انسانلر یگرمنچی عصرده. بلکه ده
ابدی - بر راحت وسعادتنکه ایریشه جکلر،
دیب اویلانه ایدی. ذاتاً ایسکی عصرنك

«عصر مسعود» نڭ دها اونجى ياشنى
ا كمال ايتمه دن مليونلرله انسانلرنڭ هلاك
بولووى نيكين (اوپتيميست) فكرلرنى مأيوس
قلدى . . .

آمرىقاغىالوغلرندن «روبر-پيغ» اسملى
بركشى بوندن ۲-۳ يل اول ، يگرمىچى
عصرنڭ مهم وانسانلر ايچون فلاكتلى حادثات
طبييه كچيره چكنى ، يازه ايدى . ايتاليا زلزله
سى ، بونى برپارچه اثبات قىلدى . «روبر-
پيغ» يگرمىچى عصرنڭ طبيعى زلزله لرندن
بيك قورقه ايدى :

معلوماتر كه زلزله لرنڭ اسبابى اوچدر :
برنچيسى ۋولقانلرنڭ تاثيرى ، ايكنچيسى
آستنده بولغان زور مغاره لرنڭ چوكووى ،
اوچونچى سبب ايسه : كره ارض نڭ مر-
كزى آتش ايچنده در . بوگا ۋولقانلر شهادت
ايتهلر . لکن بو حرارت تورلى سببلر ايله
كون صاين آزاله . بناء عليه ارض نڭ قشرى
يعنى قابوغى ده قالىنلاشه . لکن ايسسى بر
نرسه صالحونايديغى وقت كچكنه لسه . بوقاعه
كه تبعاً كره ارض نڭ قابوغى ده قالىنلاشقان
صاين زورلغى غائب ايته . ايشته بو ائناده
ارض نڭ سطحنده حركتلر پيدا اوله وبوندن
دخى زلزله تولد ايته .

يىللر ، عصرلر اوزغاچ ارض نڭ قشرنه
گى حركت دخى زورلاشه .

«روبر-پيغ» نڭ فكرينه كوره يگرمىچى
عصرده بوله چق طبيعى زلزله لر ، يوقاروده
ايتكان سببلردن طولاي ، فلاكتلى اوله جقدر .
حتى بعض قطعه لرنڭ بوتونلاى اوزگارولووى
ديگيزلرنڭ قره ، قره لرنڭ ديگيز بولووى
بيك محتمل .

چاخوتقا نه حالده ؟ هر يىل ايكى

صوڭ يگرمى ، اوتوز يىلى ايچنده كى كشفيات
مهمه فنيه وبعض تشبثات سياسيه ظانرنى ،
اميدلرنى تقويه ايته ايدى .

انسانلر اڭ كوب اوچ داهيه دن خلاص
بولورغه طريشه لر ايدى :

حرب ، ورم (چاخوتقا) ، سيفيليس .
۱۸۹۶ سنه سى پتربورغدن داغيلان
حوادث برقيه (تلگرام خبرلرى) بر صلح عمومى
قونغره سنڭ عقدندن بحث ايتهركن ، مچنيقوف
پاريژده (سيفيليس) ايچون بر دواى مؤثر
بوله آلاچاغنى اويلاديغى تبشير ايته ايدى .
كوب اوتمدى ، (بهرينغ) نڭ چاخوتقه غه دوا
كشفتلغانى اعلان ايتلدى .

انسانلر ، بو حوادثلرنڭ ويردىكى سعا-
دتلر ايله سرمست خيال ايكن آقشدر ، تمنى
لر ، دعالمز ايچنده يا ئى عصر حلول ايتدى . . .
علما ، حكما ، سياسيون ، اجتماعيون
والحاصل هر كشى قالا ، قلماً يگرمىچى عصرغه
«عصر مسعود» نامنى ويردى .

لکن هيهات ! . . . بر يارم ميليارد خلقنڭ
بو اويلاوى «عصر مسعود» نڭ دها اوچونجى
يلىنده ييقىلدى كتى . . .

روس - ياپون محاربه سى بشيوز بىڭ
عائله نى ايرسىز ، قارداشسىز ، روحسىز . . .
براقدى ؛ داخلى روسيه ده اوچ سنه دنبرلى
توكيلان قانلر جهان انسانيتى ماتمگه غرق
ايتدى .

«عصر مسعود» نڭ بونلردن دها زور
فلاكت كورووى مقدر ايكان ، - اونى ده كوره-
دى : ايتاليا زلزله سى ايكىوز بىكندن آرتق
كشيني هلاك قىلدى . . . هر كون آچلقدن
يوزلرله خلق ده هلاك بوله .

— نه وار؟ طاغن نيشلادىڭىز؟ يوقسە
 ۋازە نېمى واندىڭىز؟
 بوڭا قارشو، باش لاكى:
 — يوق افندم، ۋازە دە سرۋىز دەسلامت،
 لىكن اش آندىن دها فنادر: «صوتير لاند»
 وفات ايتمش!

باش لاكى بوسوزلرنى سويلەگان وقتە
 كوزلرى ياش ايلە طولغان ايدى. مارياسا.
 ويشنە بر آه چىكىدى و: «نيچون قارامادىڭىز؟
 نيچون دوكتورغە كورساتمادىڭىز، ايمپراتو.
 رينسە غەنە جو اب ويرر مز، كيچە گنە بدن
 «صوتير لاند» نە حالده در؟ ديه صورامش
 ايدى» ديدى.

باش لاكى: — الله غە معلومدر، بز بونى
 مخصوص اوترمادىك، سلامتلىقوى ايچون قو.
 لمزدن كىلگان قدر تدبيرل ايدوب باقدق،
 ظن ايدرسە م كوز نيوب يمان كوزدن وفات
 اينە شدر، الله حقى ايچون بز نڭ عفو ايدىلوو.
 مز نڭ چارە سينە باقڭىز، ديدى وبونلرنى سويلە.
 گان وقتندە ياشلرى كوزلرنى ملدر، ملدر
 آتمفدە ايدى.

ماریا صاويشنى نڭ چهرەسى بوزولامش،
 آچووى قابارمش اولديغى حاله:
 — يوق، يوق، قارامغانسىڭىز، شونڭ
 ايچون اولمشدر. كوز نيوب وفات ايتكاندر
 ديگان سوز يڭىز، سوز منى اول؟ مونە، ايمپرا.
 توريتسە غە نى جواب بيررگە كيرك ايندى؟
 اول تون كون اش ايلە مشغول اولوب آرىمشدر.
 شونڭ اوستينە طاغن «صوتير لاند» نڭ وفات
 خبرى ايلە انى قايقورتورغە لازم بولا. بو
 هيچ مەكئىمىدر؟ ديه سويلاشوب طور دقلرى
 وقت ايمپراتوريتسە نڭ قابىنىتى طرفندىن
 زۋانوق طاوشى ايشتلدى.

مليوننى مزارغە صوفە! سيفيليس نڭ عائلە
 لرگە بيرگان ضررىنى حساب ايتومەكن توگل.
 آه! زواللى بشرىت! ابدىاً فلاكتكە
 محكوم اولە جقسك، ابدىاً صنعى وطبيعى داهيە
 لرنڭ اضطرابلر يله، ماتملر يله ايكليە جقسك،
 غالباً!
 ن. آ.

حكايه

چوچيلا

(روسچەدن ترجمه)

۱۷۸۸ نچى يلدە دىكابىر آيى ايدى. هوا
 غايت صوق. طاڭ بلنوب كىلە. دىنانى
 ياقورتە باشلاغان. يالڭىز قيشلىق سرائىنڭ
 (دۋارىسنڭ) ايشك آلدى ياغنى غى ترزە لودە
 اوت ياقىتىسى كورنمكدە در. سراى خد متچىلرى
 بر يرگە جيولغانلر. باشلرن سلكوب قوللرى
 ايلە اشارت ايتە اينە ئللە نى سويلاشە لىر، قزو
 قزو محاكمە ايتە لىر، يوزلرنندە قورقواثرلرى
 بارلغى بلنوب طورە.

سرائىنڭ ايكىنچى جەتندە، ايمپراتوريتسە
 نڭ قابىنىتى طرفندە هيچ كەسە يوق. يالڭىز
 چاساوايلر معدندىن قويغان صورتلر كىبى هيچ
 حركتسىز آياق اوستندە طورمقە ايدىلر. ايمپرا.
 توريتسە قابىنىتى نڭ ايشگندىن كورنگان اوت
 ياقىتىسى، آنڭ قابىنىتدە اش ايلە مشغول او.
 ليدىغى بىلدرمكدە ايدى.

سراى خاتونلرنىن، ايمپراتوريتسە بقا.
 ترينە نڭ كڭ سوردىگى مارياسا صاويشنى، سراى
 خادملرىنڭ بويلە سويلاشد يكارىنى كوروب،
 باش لاكىنى اوز بولە سينە چاقردى و ديدى:

جيه رقى ، تتره ك برطاوش ايله ديدى :
 - شوكتماپ ! نمسه بانكىرى طرفندن
 ويرلمش اولان انگز «صوتيرلاند» وفات ايتمشدر .
 بيلم ، نه اولمشدر . باقه بيلمه ديلرمى ،
 يوقسه باشقه برشى اولدىمى : هر نه ايسه
 «صوتيرلاند» وفات ايتمش . ايشته سرراي
 دائره سينك بارلق خدمتكارلرى ، اوشبو
 واقعه مؤسفه سببلى خوف ايدهر ك يغلير وشو-
 كته ، بگزدن عفو اوتنه لر .
 بونى سويلاپ بترگانده مارييا صاويشنه
 نك تز بوونلر نده حالى بتوب ، آياقده كو -
 چكه گنه باصوب طور مقده ايدى .
 ايمپراتوريتسه نك اختيار سز چرايى بو -

زولهرق :

- آ آ آ ، اولمشمى ؟ اولمش ايسه نه
 ياپه لم ، يغلاو ايله تريلمز ، فقط «صوتيرلاند»
 بنى سويه ايدى . نه ايسه سن «ريليف» نى
 چاقرترغه قوشده اوزك بنم صاچمنى طارا ،
 ديدى .

گنيرال پاروچيك نيكيته ايوانوويچ
 ريليف اول وقت پتربورغ پوليس ميستري
 ايدى .

مارييا صاويشنه ريليف نى چاقرترغه قوشقاچ
 اوزى ينه دن ايمپراتوريتسه حضورينه كروب ،
 آنك صاچينى طارا رغه باشلادى . ايمپراتوريتسه
 اوزينك ايرتانگى قهوه سنى اچمكه ايدى .

پوليس ميستر ريليف نك قوارتيرى سرراي
 دن يقين اولديغى جهتل بر نيچه مينوت صوگنده
 سرراي غه كلوب ايمپراتوريتسه نك امرينه منتظر
 اولدى .

ايمپراتوريتسه يوزينى آگا دوندروب
 قارا ، اينچه :

- نيكيته ايوانوويچ ! بر مينوت طورمه ،

مارييا صاويشنه تيز گنه شالينى چيلاكه سينه
 صالوب ، اوست باشينى آزرارق توزه توب ايمپرا-
 توريتسه نك قابينيتنه كيتدى .
 باش لاکى ده : يا الله ، نيلر كيله ايندى
 باشمزغه ، ديه ترترترب قالدى .

II

ايمپراتوريتسه نك كيك قابينيتنه اوستال
 اوستنده گى شمعدا نلرده ايكي شم يانوب بولمه
 نى ياقتور تمقده ، استينه ده گى پيچده (شمينه ده)
 واق غنه اوطون پارچه لرى چاقرچا تر يانوب
 قابينيتنى خيالات دنيا سينه بگزه تمكه و ايمپرا-
 توريتسه بر استاتس سيكره تارنك ايرتانگى
 دافلا دىنى طكلامقده ايدى .

ايمپراتوريتسه يقاترينه مارييا صاويشنه نى
 اوزن كيبيد رتمك ايچون چاقرمش اولديغندن
 آگا باقوب :

- مونه حاضر دافلا د تمام بولغاچده -
 ايرتانگى توالتم ايله بنى كيبيد ررسك ،
 ديدى .

فقط مارييا صاويشنه نك توسى كيتكان ،
 ايرنلرى بوروشكان ويوزنده خوف اثرى
 موجود اولديغندن ، ايمپراتوريتسه كينه آگا
 باقوب :

- يوقسه خسته ميسك ؟ ديدى .
 مارييا صاويشنه نك بوره گى تتره ب تمام
 قبضيت ايله :

- عفو ايدى گز ، شوكتلو حكمدار ! بر
 اش اولمش ، كه سزنى محزون ايده چك در ،
 ديدى .

ايمپراتوريتسه كمال خلجانله :
 - نه در اول ؟ الله حقى ايچون تيزرك
 ايت ، بنى اوزمه ، تيزره ك سويله .
 مارييا صاويشنه بار كوچينى گويا نلينه

ايكى گنه كون اول آنك «صوتيرلاند» غه ايتكان التفاتنه بتون پيتربورغ خلقى حيران قالمش ايدى. بوگون ايسه : «كيت، بر مينوت طورمه، «صوتيرلاند» دن چوچيلا ياسات» دى. بو نه عجايب حالدر! نه اولسه اولسون، بن امر قولى يم. حكمدارنك امر. ينى اجرا ايتمگه مجبورم، ديه اوزينك آديو. تانتنى چاقردى و غايت مهم طور ايله :
 - بيك نيزك ايله عسكر باشلغنه (غار - نيزون رئيسه) امر نامه يازيگزم. در حال بر روتا صالحات يبارسون و اول روتا صالحات «صوتيرلاند» نك يورطينى احاطه ايدوب آلسون، بن بارغانچه غه قدر ايو اچندن هيچ كمنى چغار ماسونلر، هم هيچ كمنى كرتماسونلر، ديدى و اوزى اوستالده گى كاغلدرنى قارار غه باشلادى.

III

نمسه ملتندن اولان بانكير «صوتيرلاند» ايكنچى يقاترينه وقتنده روسيه گه كيلوب، بايلغى ايله شهرت ياب اولمش، يقاترينه غه ده تقديم اولنهرق، روسيه تبعه لگنى قبول ايتمش، بايلغى ايله بتون پتربورغه اسمى طانيامش برذات اولوب بيوك آدمارگه، يو. قارى دائره لرگه و باخصوص ايمپراتوريتسه يقاترينه گه مناسبتى وار ايدى.
 بو واقعه جريان ايتديگى زمانده، بانكير صوتيرلاند قزىنى ويرمك ايچون طوى غه حا ضرلنمكده، ايمپراتوريتسه يقاترينه ايسه صوتيرلاندغه. اوزينك مخصوص حسن توجهنى كور ساتمك ايچون طويده كياو ايله قزغنه بالذات اوزى معزوى آنالنى ايتارگه وعده ويرمش، همده ياش كياونك رتبه سنى (چينينى) بدرجه كوتارمك ايچون فرمان يازدروب، بونى صوتيرلاند

حاضر كيت، «صوتيرلاند» نى آلك بر چوچيلا (١) ياسات، فقط، دقت ايت، بوزمه، ديدى. ريليف اوزينك قولايغينه بيله اينانماينچه حيران قالدى و تتره يه رك :

- آمان افندم، بو اش بنم قولمىن كلمز، بنم عسكرى مونديريمه يازيق دگللى؟ بن گنيرالم، ديدى. ايمپراتوريتسه نك :

- يه، يه، نيكيته ايوانوويچ، عقل صاتم. بو اول قدر زور بر خدمت دگلدر، ديد يگنه قارشو پوليس ميستر نك، كوز لرى ياشارمش، بوغازى طقانمش و بتون گاوده سى صالحون تير اچينه باتمش اولديغى حاله :

- آمان، شوكت آب افندم، بنى رسواى ايتمه كز، ديسه ده بوگا قارشو ايمپراتوريتسه آچولانوب پوليس ميسترگه باقدى و ديدى :

- غوصو دىن ريليف! بن ايمپراتوريتسه يم، سن بنم گنيرالم سك، بنم امر يمى بلاتوقى اجرا ايتمگه مجبور سك. خبرك اولسون، غافل اولمه !

ايمپراتوريتسه نك بو قطعى امرى اوزرينه ريليف باشنى كوكره گينه ايه رك كمال تعظيم و كمال خوف ايله قابينيتدن چيقدى.

ريليف نك كوزينه دنيا كورنى، آيا. قلرينك قاينه باسقانى بلنهي ايدى. شول حاله اوزينك قوارتيراسنه قايتوب كرگا چده، اوز اوزينه سويلانوب ايدن بويونچه يورومگه باشلادى: - نه ياپمالي؟ و بصر چايشى پريقاز. اگر اجرا ايتمه سم، احتمالكه، اوز باشم كيتار. عجب، نه اولدى، بو ايمپراتوريتسه گه؟ بوندن

(١) چوچيلا ديه اولگان، ياكه اوترلگان حيولا. نلرنك اچلرنده گى نرسه لوپنى چغاروب، آنك اورنپنه باشقه، بوزولمى طورغان نرسه طوتريلوب قوبلغان، جاتسز صورتلرگه ايتله لر.

لطائف

۱۹

فرانسز لر مسقواغہ صغشوب کردیکندہ
 هر بر قریه لردن عسکر آلنوب صوغش یرینه
 یبارلمش ایدی . صرغشده جراحتمش عسکرلر
 پوجته یوللرندن فایتہ باشلادقلرندہ استانسہ لرغہ
 توقتادقلری ایله بتون اول خلقی عسکرلر یانینہ
 واروب کندی قارنداشلرینی صوراشورلر
 و تیکشرلر ایدی . بر استانسہ غہ جراحی
 عسکر قایتوب کردیکندہ اول خلقلری : «صالدات
 قایتدی !» دیه هر طرفدن یوکرشوب پیخولورغہ
 باشلامش لر . شول ائنادہ بر قارچق هم صوغش
 خبرلری صوراشمق اولوب بویله سویلاشمش !
 قارتچق : صوغش یرندہ بر برکزگہ قارشو
 کیلوب قلچ ایله چاباسزمنی بالام ؟ !
 عسکر چابامز ای !

قارتچق : باشلر اوزلوب توشالرمنی ؟
 عسکر : توشالر ای !
 قارتچق : صوگ نہ اشلیلر بالام !
 عسکر : نہ اشلسونلر ؟ باشی اوزلوب
 توشمش آدم ، باشنی آلوب قولتق آستنه
 قصدہ درده بر طرفہ یوکرہ در ای ! . .

محرری : رضا الدین بن فخرالدین .
 ناشرلری : محمد شاکر و محمد ذاکر رامیفلر .

تیرلانڈنڈ قولینہ تسایم ایتمش واولدہ ، بو
 قیمتدار بولاکنی طوینہ کیارینہ طاپشرہ چق ایدی .
 شول سببلی ، صوتیرلانڈنڈ ایووندہ همه عا
 ئله خلقی پک ممنون و ایمپراتوریتسہ نڈ التفاتی
 ایله مغرور ایدی لر .

تمام شوندی بر شادلق وقتندہ ترزہ دن
 باقسہ لر نہ کورسونلر ؟ - ایونڈ هر طرفینی
 صالداتلر احاطہ ایتکان ! اولدہ بولمادی ،
 بر آفیتسر ایوگہ کیلوب کردی ویدی :
 - پولیس میستر گنیرال ریلیف ، سز
 نڈ هیچ بر یگزگہ اویگزدن چقمازغہ امرایتدی ؛
 اوزیدہ حاضر کله چکدر .

صوتیرلانڈ آفیتسرگہ خطابا : گنیرال
 ریلیف کی دافلاد ایدیگزگہ ، بز اوزمزدہ
 آنی کوتمکدہ مز ، اول دوستہ بنم سویلیہ
 چک سوزلرم وارد ، دیہ سویلانوب طوردیغی
 وقت پولیس میستر ریلیف اوزیدہ کیلوب کردی
 ویدی :

- غوصپودین صوتیرلانڈ ! بتون یورہ گم
 قایغو ایله طولی اولدیغی حالده سگٹا ،
 بر یمان خبر کیتردم . اما بن نہ یاپہ یم ، بن
 صالداتمن . بن امر قولی من . بو اش نہ قدر
 آغیر اولسہ ده ، بن اجرا ایتما بنچہ بولدرہ
 آلمی من . بن چارہ سز من . فقط بیلیم کہ ،
 نہ ایله سز ایمپراتوریتسہ نڈ آچوونہ دوچار
 اولدیگز (آخری وار)

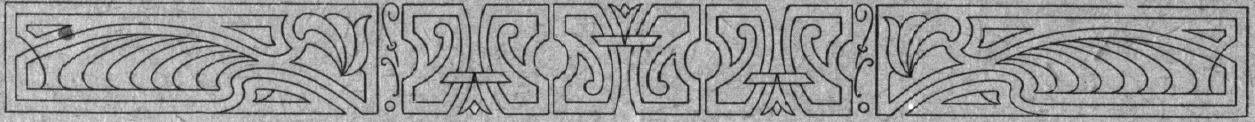
ف . ک .

«شورا» اورنبورغده اون بیش کونده بر چققان علمی و ادبی مجموعہ در .

آبونه بدلی : سنہ لک ۴ ، آلتی آیلق ۲ روبلہ ۲۰ کاپک .

«وقت» برلن برگہ آلوچیلرغہ : سنہ لک ۷ ، آلتی آیلق ۳ روبلہ ۸۰ کاپک در .

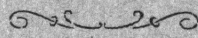
Адрес: Редакция журнала „ШУРО“ г. Оренбургъ.

اوارەدن :

ثلاثا - ديه ايتورگه قوشدى . بىز شوگا فاراب
هر برمز : - طلقت امرأتى ثلاثا - ديه اوقودق .
صوگندىن بيلدىك : بىز خاتونلارمىزنى اوچار طلاق
ايتىش ايكانمىز . ايمدى بىزم حالىمىز نىچوك اولور ؟
ديه يازوچى خلقلارغە : بو سؤالگىز و امام
اوستوندىن اولان دعواگىز اورنبورغ صوبرانىه
سپنه عائد بىر وظيفه در . آندە مراجعت ايدىرسىز .
◆ عبد الرحمن السعيدى گە : اوز نوبتى
ايله مکتوبگىز درج اولنور .
◆ امير افندى گە : سؤالگىزە جواب يازلور .
◆ عبد الحق افندى گە : مکتوبگىز آلدى ،
قارالور . اگرده تابلسه جوابى هم يازلور .
◆ فديه و تهليل ، چالمه قويرغى و آشنى
طعام ايله باشلامق ، اشارت ايتىك حقدە اولان
سؤاللىرى يازوچى افندىلرگە : بويله فتوالرىنى
«معلومات» ژورنالدىن صوراکتر ! اوشبوکى
سؤاللىرغە جواب و يرلور ايچون «معلومات» دە
«باب الفتاوى» اسمندە بىر باب آچلمشدر .

◆ شاه احمد حضرت گە : مکتوبگىز آلدى ؛
تشکر اولنور .
◆ عبد الکریم سعیدوف گە : مقاله گىز درج
اولنور .
◆ کلیم الله افندى گە : حيوان ذبح ايتىك
حقدە اولان سؤالگىزە «شورا» دە جواب
يازميه چقدر . مجموعه گە هدایه ، فتح القدیر ،
بىرازیه ، هندیه لر نقل ايتىمکده معنا کورلمى .
ايتىگان آدملىر بو کتابلارنىڭ اوزلرینه
مراجعت ايدىرلر .
◆ عبید الله افندى گە : سؤالگىز آلدى ،
بعضىلرینه «شورا» دە جواب يازلور .
◆ اينصار اوياندىن : «محلە امامز ، تراویح
نمازندن صوگ تالقين ايدوب خلقلارغە بىر دعاء
اوقوتدى و شونىڭ صوگندە - طلقت امرأتى

ايفيدرا قوزمىچ نباتى

قورى سزلاو ، آش باتماو ، قان آزلقدن فائده بيره تورغان بىر شفالى نبات بولغانى
ايچون بىزنىڭ روسيه دە هم چىت مملكت لردە دە استعمالدە در .
بور اورماندىن تامرى ، چاچك هم اورلقلىرى ايله برگه جيولمش ايك يىخشى صورتى
قاروبقە دە بولنوب فدائى بش صومدر . ايكنچى صورتى اوچ صوم اوچونچى صورتى بىر
صومدر . ۱۸۹۶ نچى يىلدىن بىرلى ايفيدرانى بىروب تورامز ايك كوپ بىرگانمىز بىرچى صورتدر .

آدرىسمىز : г. Бузулукъ, Самар. губ. В. Вагапову.

شَرِيفُ كِتَابِيَّاتِنَا سَيِّدِي
صَاحِبِي : أَحْمَدُ إِسْحَاقِي
أَوْ شَرِيفُ شَهْرِنَدِي
سَنَةِ تَائِي سِي ١٩٠٦

(اسامی الکتب بوش بیارلور) (اسامی الکتب بوش بیارلور)
بیش صوم غه قدر پوجته مارقه سی قبول اولنور .
بر مقدار زاداتکه بیارسه لر زاکازنک قالغانی
نالور ایله بیارلور .
زاداتکه سز نالور بیارلماس .
آدرس : Орскъ, Оренб. губ.
Ахмеду ИСХАКОВУ.

ارشاد الساری شرح صحیح البخاری
(قسطلانی)

٢٣ صوم	تحفة الباری شرح البخاری صحیح مسلم مع شرحه النووی
٢٦ صوم	اون ایکی جلد عادی جلدلی
٣١ صوم	اون ایکی جلد اعلا جلدلی
٣٠ صوم	اعداء اهل الحدیث ١ جزء
٥٠ صوم	" " " " عادی جلدلی ١ صوم
٧٠ صوم	" " " " اعلا جلدلی ١ صوم
٥٠ صوم	الترغیب والترہیب من الحدیث للمندری ١ جزء ٢ صوم
٥٠ صوم	" " " " عادی جلدلی ٣ صوم
٥٠ صوم	اعلا جلدلی ٣ صوم
٥٥ صوم	تمییز الطیب من الخبیث فیما یدور علی السنة الناس من الحدیث
٥٠ صوم	تذکره الموضوعات
٣٠ صوم	سنن ابن ماجه ایکی جلد ٣ صوم
٨٠ صوم	سنن النسائی ایکی جلد ٣ صوم
٥٠ صوم	صحیح البخاری حرکه لی ٩ جزء ٥ صوم
٥٠ صوم	" " ٩ جزء ٤ جلدده عادی جلدلی ٦ صوم
٥٠ صوم	" " ٩ جزء ٤ جلدده اعلا جلدلی ٨ صوم
٨٠ صوم	صحیح البخاری حرکه سز ٣ جزء ٢ جلدده ٢ صوم
٢٣ صوم	کنز العمال فی سنن الاقوال والافعال سکز جزء ٢٣ صوم

اللالی المصنوعة فی الاحادیث الموضوعه

٨٥ صوم	ایکی جزء ١ جزء ١ صوم
١٠ صوم	" " " " ایکی جلد ٢ صوم
١ صوم	وقعه سلطان عبد العزیز
١ صوم	تاریخ سلطان مراد خامس
٢٠ صوم	عبد الحمیدک اوائل سلطنتی
٢٥ صوم	سلطان عبد العزیز دوری
١٢ صوم	سلطان مراد خامس وسبب خلغی
٢٥ صوم	بیلدیز خاطرات الیمه سی
١٢ صوم	وطن منظومه سی کمال بک
٣٠ صوم	ضیا پاشانک رؤیاسی
١٥ صوم	کمال بکک رؤیاسی
٢٥ صوم	ترجمه حال امیر نوروز
٢٠ صوم	بر اثر سیاسی مصطفی فاضل پاشا
٤٥ صوم	کنج ضابط یاخود استبداد ظلملری
٧٠ صوم	شمدیکی ازدواجلر (رومان)
٣٠ صوم	ارککلر آراسنده
٢٥ صوم	تجربه انتقاد
٨٠ صوم	عثمانلی ادبیاتی نهونه لری محمد جلال ١ صوم
٩٠ صوم	فردی وشرکاسی (رومان) خالد ضیا
٨٠ صوم	نمیده
٩٠ صوم	بر اولونک دفتری
٥٠ صوم	مصور تعریف امم
٥٠ صوم	مصور تعریف حیوانات
٢٠ صوم	اسامی (تاریخ) معالم ناجی اثری ١ صوم
٨٠ صوم	بسمارق (مشهور بسمارقنک حیات سیاسی وخصوصی سی)